

รายงานการวิจัย

บูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร
ผู้ปลูกพืชสมุนไพร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน
ชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

**The Integration of Educational Management for the Locals
Improvement the Villager's Potential by Using Accounting
Methods for Community Business Development in Hmong Local
Wisdom in Khek Noi Subdistricts, Khao Kho District, Phetchabun
Province in Creative Economy**

ปาณิสรา คงปัญญา
สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2562

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

บูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร
ผู้ปลูกพืชสมุนไพร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน
ชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

**The Integration of Educational Management for the Locals
Improvement the Villager's Potential by Using Accounting
Methods for Community Business Development in Hmong Local
Wisdom in Khek Noi Subdistricts, Khao Kho District, Phetchabun
Province in Creative Economy**

ปาณิสรา คงปัญญา

สาขาวิชาการจัดการ

คณะวิทยาการจัดการ

ทุนอุดหนุนงานวิจัยงบประมาณแผ่นดินโดยผ่านการพิจารณาจาก
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2562
โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ

ชื่องานวิจัย	บูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน ชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ผู้วิจัย	ดร.ปณิสรา คงปัญญา
สาขาวิชา	สาขาวิชาการจัดการ
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีเสร็จวิจัย 2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน ชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรกลุ่มชาติพันธุ์ชาวม้งได้เรียนรู้และพัฒนาความรู้ทางบัญชีร่วมกัน โดยสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง 2) เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวม้งตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของวิธีการทางบัญชี และสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรชาวม้ง 30 คน ที่ร่วมกันสนทนากลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสนทนากลุ่มโดยการจดบันทึกและรูปแบบที่เหมาะสมในการทำบัญชีที่สร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปจากการสนทนา การทดสอบการทำบัญชีที่เหมาะสมที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรขาดความรู้และการอ่านภาษาไทย จึงทำให้การอบรมวิธีการทางบัญชีในเรื่องต่างๆ นั้นไม่ค่อยเข้าใจ 2) หลังการสนทนากลุ่มแล้วมีการเรียนรู้และพัฒนาความรู้จากการอบรมวิธีการทางบัญชี แล้วมาร่วมกันคิดและสร้างรูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสมให้กับชาวม้งได้ 2 รูปแบบ 3) ทำการทดสอบการทำบัญชีที่สร้างขึ้นทั้ง 2 รูปแบบ แล้วพบว่ากลุ่มเกษตรกรสามารถมีความรู้ความเข้าใจ สามารถทำแบบทดสอบได้ทุกคน แสดงว่ากลุ่มเกษตรกรเห็นถึงความสำคัญและมีความสนใจที่จะเรียนรู้วิธีทำบัญชีที่สามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันได้ในการทำธุรกิจ

คำสำคัญ : บูรณาการการจัดการศึกษา, การเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร, วิธีการทางบัญชี

Research	The Integration of Educational Management for the Locals Improvement the Villager's Potential by Using Accounting Methods for Community Business Development in Hmong Local Wisdom in Khek Noi Subdistricts, Khao Kho District, Phetchabun Province in Creative Economy
Researcher	Dr.Panisara Kongpanya
Major	Management Phetchabun Rajabhat University Year 2018

Abstract

This research is a participatory action research for integrating local education management to increase the potential of medicinal plant growers. By applying accounting methods for the Hmong community business development, Khok Noi Subdistrict, Khao Kho District, Phetchabun Province With the objectives 1) for the farmers of the Hmong ethnic group to learn and develop accounting knowledge together Which can lead to practical action 2) to make the Hmong ethnic group aware of the importance and benefits of accounting methods And can be used as part of daily life The sample group consisted of a group of 30 Hmong herb growers who joined the group discussion. The tools used in the research are group discussions by taking notes and the appropriate form of accounting that is created. Data analysis by summarizing from the discussion An appropriate accounting test created The results of the research are as follows: 1) Farmers who grow herbal plants lack knowledge and Thai language reading. Therefore making training in accounting methods in various matters 2) After the group discussion, learning and developing knowledge from accounting method training And come together to think and create a suitable accounting model for the Hmong people in 2 forms Can test anyone Shows that farmers are aware of the importance and are interested in learning how to make an account that can be used as part of their daily lives in doing business.

Keyword : Integrated education management, increasing the potential of farmers, accounting methods

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2561 โดยผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.บุญช่วย สุทธีรัถย์ ดร.เอนกพงศ์ ธรรมาธิวัฒน์ ที่ช่วยลงพื้นที่เก็บข้อมูล นายศักดา เสงี่ยมสมานันท์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาค้อ นายจุลศักดิ์ ศักดิ์เจริญชัยกุล กำนันตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ ตลอดจนบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ช่วยในการประสานงาน อำนวยความสะดวก ตอบแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

ปาณิสรา คงปัญญา

สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
Abstract.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญรูป.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	6
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 ทฤษฎีและแนวคิดการบูรณาการการจัดการศึกษา.....	8
2.1.1 ความหมายของการบูรณาการ.....	9
2.1.2 ทฤษฎีที่ใช้ในการบูรณาการ.....	10
2.1.3 หลักการของการบูรณาการ.....	13
2.1.4 ความสำคัญของบูรณาการการจัดการศึกษา.....	13
2.1.5 การบูรณาการกระบวนการวิจัยหรืองานสร้างสรรค์กับการจัดการศึกษา.....	14
2.2 แนวคิดการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร.....	15
2.2.1 กรอบแนวคิด และทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร.....	16
2.2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตร.....	24
2.2.3 กลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการเกษตรเพื่อเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร.....	26
2.3 ทฤษฎีและวิธีการทางบัญชี.....	27
2.3.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชี สมการบัญชี และการวิเคราะห์รายการค้า.....	27
2.3.2 การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป บัญชีแยกประเภท งบทดลอง และสมุดเงิน	
สด 2 ช่อง.....	33

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.3.3 กระจายทำการ.....	38
2.3.4 การปิดบัญชี.....	40
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	49
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	49
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	49
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	51
4.1 กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรมีความจำเป็นต้องทำบัญชีในการค้าขายอย่างมาก.....	51
4.2 การอบรมเรียนรู้วิธีการทำบัญชี.....	52
4.3 ผลจากการอบรมความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชี.....	55
4.4 ทำการประชุมและสนทนากลุ่มเกษตรกรเพื่อหาข้อสรุป.....	55
4.5 สร้างรูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกร.....	55
4.6 ทดสอบการทำบัญชีจากรูปแบบบัญชีที่สร้างขึ้นในรูปแบบที่ 1	57
4.7 ทดสอบการทำบัญชีจากรูปแบบบัญชีที่สร้างขึ้นในรูปแบบที่ 2	58
4.8 ผลการวิจัยจากข้อค้นพบในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	60
5.1 สรุปผลการวิจัย	60
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	61
5.3 ข้อเสนอแนะ	61
เอกสารอ้างอิง	62
ภาคผนวก	65
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์การทำบัญชี.....	66
ภาคผนวก ข ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการอบรม	68
ภาคผนวก ค รูปแบบการทำบัญชี.....	75
ภาคผนวก ง ผลการทดสอบการทำบัญชีตามรูปแบบที่สร้างขึ้น	77

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก จ	รายชื่อผู้เข้าอบรม.....	81
ภาคผนวก ฉ	ภาพประกอบกิจกรรม.....	82
ภาคผนวก ช	ประวัติผู้วิจัย	83

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 การอบรมการบัญชี 5 หมวด.....	52
ตารางที่ 4.2 การอบรมบัญชี 1, 2 การเงินธุรกิจ การวางระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี.....	53
ตารางที่ 4.3 การอบรมบัญชีจากสมุดรายวันทั่วไปเพื่อทำบัญชีแยกประเภท	54
ตารางที่ 4.4 การทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรจากรูปแบบการทำบัญชีที่สร้างขึ้นใน 1 สัปดาห์ ของรูปแบบที่ 1	57
ตารางที่ 4.5 การทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรจากรูปแบบการทำบัญชีที่สร้างขึ้นใน รูปแบบที่ 2	58

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

จังหวัดเพชรบูรณ์มีทิวทัศน์ทั้งความงามและความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ ธัญญาหาร จนทำให้ผู้คนจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ต่างอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานมากมาย จนมีความหลากหลายทางภาษา และวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดยมีภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ถึงกว่า 10 กลุ่ม (สุวิไลและคณะ, 2547) ซึ่งนับว่าเป็นทุนทางภาษาและวัฒนธรรมที่สำคัญ มีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและความรู้ที่เกี่ยวกับมนุษย์ในเอเชียอาคเนย์ ความหลากหลายทางภาษา และวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนแสดงให้เห็นถึงความเป็นลักษณะเฉพาะหรือความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน ปัญหาและความต้องการในแต่ละชุมชนย่อมแตกต่างกันไป การช่วยเหลือหรือชุมชนต้องการพึ่งพาตนเองย่อมแตกต่างกัน ไม่เหมือนกันทั้งหมดอาจจะมีลักษณะทั่วไปในสถาบันทางสังคมที่มีความคล้ายคลึงกัน แต่ความมีชีวิตทางวัฒนธรรมในสถาบันต่างๆ ย่อมแตกต่างกันไป เช่น ในแต่ละชุมชนย่อมจะมีสถาบันต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน แต่บริบทเนื้อหาของ การปรับตัว และการเปลี่ยนแปลงในแต่ละสถาบันแตกต่างกันไป ซึ่งไม่เหมือนกัน ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความสำคัญอย่างมากในงานพัฒนา ดังจะเห็นว่าผลกระทบของการพัฒนาประเทศโดยไม่ได้คำนึงถึงการพัฒนาที่ต้องมีความแตกต่างกันตามความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงทำให้เกิดช่องว่างของการพัฒนา หรือเกิดผลกระทบในการพัฒนาประเทศที่ทำให้บางชุมชนไม่ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสม (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2543: 29)

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้นเรื่อยๆ ว่า แนวคิดเรื่องทุนทางสังคมมีความสำคัญต่อผลทางเศรษฐกิจหลายๆ ประการ เช่น ความเชื่อถือได้ของข้าราชการ การร่วมมือกัน การทำงานเป็นทีม เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมที่เราสามารถเรียกเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากมันได้ ตัวอย่างของทุนทางสังคมที่มักถูกกล่าวถึงคือ ความเชื่อถือว่าไว้วางใจกัน เครือข่าย สถาบัน ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมนั้น เราอาจพิจารณาอย่างง่ายว่า ท้ายที่สุดแล้วมันสามารถให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับเราได้หรือไม่นั่นเอง ทุนทางสังคมเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน กิจกรรมร่วมมือกัน ยังมีมากเท่าไรก็อาจเป็นผลดีในแง่ที่ว่า เกิดการเรียนรู้ รับรู้ และส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ทำให้เกิดคุณค่าบางอย่างที่สามารถยึดโยงและยอมรับร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น ชาวบ้านในชุมชนแห่งหนึ่งมีกิจกรรมร่วมมือกันอยู่เป็นประจำ ทำให้ชาวบ้านต่างเรียนรู้และเข้าใจ หรือ “รู้จัก” กันเป็นอย่างดี เป็นผลให้เมื่อชาวบ้านต้องการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาเพื่อระดมเงินออมและปล่อยกู้เพื่อเป็น

แหล่งเงินทุนราคาถูกให้คนในชุมชน มันก็จะเกิดขึ้นได้ง่าย เพราะเมื่อมีความไว้วางใจกัน ก็ไม่ต้องกลัวว่าจะมีการโกงกันหรือเชิดเงินหนีไป พูดอีกอย่างก็คือ เป็นเพราะความไว้วางใจกันนี้เองที่ทำให้ชาวบ้านได้มีแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้น เป็นเพราะทุนทางสังคมนี้เองที่ทำให้ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

ในประเทศไทยเอง มีตัวอย่างมากมายที่แสดงให้เห็นว่า ทุนทางสังคมโดยเฉพาะการรวมกลุ่มหรือรวมตัวกันจัดสรรทรัพยากรกันเองของคนในชุมชนที่มีความไว้วางใจกัน สามารถทำให้พวกเขาได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหลายอย่าง เช่น การตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุน การรวมตัวเพื่อจัดสรรทรัพยากรน้ำ ป่า ที่ดินสาธารณะของชุมชน กลุ่มเกษตรกรรมทางเลือกต่างๆ เป็นต้น ยิ่งกลุ่มหรือเครือข่ายเหล่านี้สามารถเชื่อมกับกลุ่มอื่นๆนอกชุมชนอย่างหลากหลายแล้ว ทุนทางสังคมก็จะยิ่งขยายวงมากขึ้นเท่านั้น แต่มีข้อพึงระวังเช่นกันว่า มิใช่ทุกกรณีของการมีกิจกรรมร่วมกันของคนหรือชุมชนจะให้แต่ผลดีหรือให้ผลประโยชน์ที่คุ้มค่า เพราะหากมิได้พิจารณาเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างดีแล้ว การมาทำอะไรร่วมกันของกลุ่มคนที่หลากหลายอาจทำให้สูญเสียเวลาและทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์

หลังจากเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจเมื่อช่วงปี พ.ศ.2540 หลายประเทศประสบปัญหาสภาวะชะงักงัน และได้พยายามปรับตัวเองพร้อมเร่งสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การกระตุ้นเศรษฐกิจระบบรากหญ้า การส่งเสริมการส่งออก ตลอดจนการแสวงหาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนที่แต่ละประเทศมี ดังตัวอย่าง K-Strategies ของประเทศเกาหลี ที่เร่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยนำทุนทางวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายที่สามารถนำเงินเข้าสู่ประเทศได้อย่างมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวัฒนธรรมการรับประทานอาหารเกาหลี วัฒนธรรมการแต่งกาย เป็นต้น ประเทศไทยเราก็เป็นหนึ่งในประเทศที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่าประเทศเกาหลี นับแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี มาจนถึงปัจจุบันกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งแต่ละยุคสมัยก็มีการพัฒนาและสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามต่อเนื่องมายาวนาน แต่เราไม่ได้มองเห็นถึงประโยชน์ของวัฒนธรรมเหล่านั้นเท่าที่ควร เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นทุนและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างประเทศอื่น อีกทั้งในสายตาของคนในประเทศจำนวนมิใช่น้อยที่ยังมองเป็นเพียงความล้ำหลังไม่ทันสมัย

เปรียบเทียบกันแล้วประเทศเกาหลีมีการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมไม่นานเท่าประเทศไทย แต่เขามองวัฒนธรรมเป็นทุน เป็นสินทรัพย์ของประเทศ ถึงขั้นกำหนดให้เป็นหนึ่งในนโยบายการพัฒนาประเทศ เรื่องของทุนทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างสรรค์ธุรกิจและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของประเทศได้ ซึ่งขณะนี้หลายหน่วยงานเช่น สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติได้เริ่มดำเนินการร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้คนในชาติ เห็นความสำคัญและร่วมกันหยิบยกศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าเหล่านี้มาสร้างสรรค์ให้เกิดความน่าสนใจในรูปของสิ่งใหม่ หรือ

กระบวนการผลิตแบบใหม่ๆ หรือสร้างรูปแบบธุรกิจแบบใหม่เข้ากับยุคสมัย และสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจและสังคมอย่างจริงจัง

นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้เริ่มกล่าวถึงคำว่า “ทุนวัฒนธรรม” ว่าเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ทุนวัฒนธรรมมีความเป็นพลวัตสูงเนื่องจากโลกปัจจุบันมีการติดต่อถึงกันได้อย่างรวดเร็ว David Throsby (2010) นิยามความหมายของคำว่า ทุนวัฒนธรรม ว่าหมายถึง “ทรัพย์สินทางปัญญาที่สั่งสมมาในอดีต มีคุณค่าต่อมนุษย์และความต้องการของสังคม นอกเหนือจากการให้ คุณค่าทางเศรษฐกิจ” ขณะที่ Pierre Bourdieu อธิบายว่า ทุนวัฒนธรรมจะปรากฏตัวในสามรูปแบบ คือ 1) เป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในตัวคนหรือกลุ่มคน เช่น ความคิด จินตนาการ ความคิดริเริ่ม ความเชื่อ 2) เป็นสิ่งที่ป็นรูปลักษณ์และเป็นตัวตน เช่น ภาพวาด เครื่องมือ อุปกรณ์ สิ่งก่อสร้าง สถานที่ที่เป็นมรดกโลก และ 3) ความเป็นสถาบัน เช่น กติกา การยอมรับที่หลากหลาย คนเห็นร่วมกัน เช่นการยอมรับในสถาบันกษัตริย์ วัด โรงเรียน ทำให้เกิดความสามัคคี ประเพณี หรือกิจกรรมร่วมกันของสังคม

ทุนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มียุทธค่าและให้คุณค่าต่อวิถีชีวิตของสังคมในทางใดทางหนึ่ง เช่น ทำให้สังคมอยู่กันอย่างสมานฉันท์ ช่วยจัดระเบียบสังคม ในทางเศรษฐศาสตร์เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ต่อสังคมและปัจเจก แต่ทุนวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่ไม่จีรัง มันเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี เช่น การทอผ้าที่เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย เมื่อมีโรงงาน มีเครื่องจักรเข้ามา ซึ่งสามารถทอผ้าได้รวดเร็ว และราคาถูกกว่า หรือเมื่อการแพทย์แผนใหม่เข้ามาแทนที่ การแพทย์แผนโบราณ ความต้องการของผู้คนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมเป็นสินค้ามีคุณค่า (Merit goods) ในความหมายเชิงเศรษฐศาสตร์ การผลิตและบริโภคสินค้าไม่เพียงเป็นความพอใจของผู้เสพและผู้แสดงวัฒนธรรม แต่ยังมีคุณประโยชน์ ต่อสังคมส่วนรวมหรือคนส่วนใหญ่ เช่น การศึกษา นอกจากประโยชน์ต่อผู้เรียน คือทำให้ได้มีค่าจ้างแรงงานตำแหน่งหน้าที่ดีขึ้นแล้ว ยังเป็นผลดีต่อส่วนรวมคือ ช่วยลดภาระของสังคม

จุดอ่อนของการทำการธุรกิจโดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรม คือ ไม่ทราบว่าจะตลาดสินค้าที่จะขายนั้นอยู่ที่ไหน จึงไม่สามารถสร้างเรื่องราวที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้เข้าถึงตลาดและค่านิยมของผู้บริโภคได้ ตลอดจนการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของลูกค้าก็ไม่ชัดเจน หัวใจของการพัฒนาสินค้าโดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรม คือ 1) การศึกษาจุดเด่นของวัฒนธรรมและนำมาปรับให้กลมกลืนสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ค่านิยมและวิถีชีวิตของสังคม โดยผลิตเป็นสินค้าที่มีการปรับปรุงรูปแบบที่เหมาะสม และคู่กันสมัยขึ้นหรือกระทั่งการออกแบบให้เกิดความแปลกใหม่น่าสนใจ แต่ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม 2) การสร้างสรรค์เรื่องราวทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ (Story) ซึ่งนับเป็นการสร้างคุณค่าให้กับสินค้า และการนำ “นวัตกรรม” เข้ามาจัดการ ทั้งในรูปของเทคโนโลยีที่เข้าไปผสมผสานหรือเสริมคุณภาพของสินค้า การสร้างตราสินค้า การสร้างสิ่งใหม่ที่มี

เอกลักษณ์และเรื่องราว และ 3) สิ่งที่สำคัญกว่าสิ่งอื่นใด คือ ความตั้งใจ และทักษะด้านการบริหารจัดการ

ที่ผ่านมาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้รักษาทุนทางวัฒนธรรมยังไม่ได้ รับประโยชน์ แต่ตกอยู่กับคนระดับและระดับสูง ทำให้มีช่องว่างระหว่างชนชั้นขยายกว้างขึ้น สิ่ง สำคัญทุนทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะพัฒนาต่อยอดไปสู่อุตสาหกรรมทั้งด้านการ ผลิตสินค้า และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมเป็นต้นน้ำ แต่สังคมให้ความสนใจน้อย มาก ทั้งที่วัฒนธรรมทำให้เกิดสินค้าและบริการที่สร้างรายได้สู่ประชาชน สาเหตุเนื่องจาก เรามี ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยน้อยเกินไป หากมีมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ประเทศชาติจะเจริญ มากกว่านี้ จึงจำเป็นต้องมีการให้สร้างองค์ความรู้และเผยแพร่สาระทางวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ผ่าน สื่ออย่างกว้างขวาง เพื่อให้คนไทยได้ซึมซับในคุณค่าของความเป็นไทย

การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีเป้าหมายการขยายตัว ของ GDP เพิ่มขึ้น 20 เปอร์เซ็นต์ ในปี 2555 โดยการผลักดันการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม และ การขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจจากทุนทางวัฒนธรรม หากแต่ในปี 2546 – 2549 มี การเติบโตเฉลี่ยเพียง 10-11 เปอร์เซ็นต์ ของ GDP เท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยชี้ว่า อุตสาหกรรม ภาพยนตร์ไทยสร้างรายได้ให้กับประเทศกว่า 20,000 ล้านบาท สร้างงานได้กว่า 79,680 อัตรา หากมี การส่งเสริมได้การสร้างสรรคเนื้อหา และการตลาด จะทำให้มีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ส่วนสินค้า หัตถกรรม ประเภท เครื่องจักสาน ลดลงอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยปีละ 19 เปอร์เซ็นต์ จำเป็นต้องมีการ พัฒนาการออกแบบสินค้าที่มีเอกลักษณ์และตอบสนองต่อวิถีชีวิตและความต้องการของผู้บริโภค ในด้านศิลปะการแสดง มีมูลค่าในปี 2549 คิดเป็นร้อยละ 1.06 และยังพบว่ารายได้จากการแสดงไม่ เพียงพอต่อการยังชีพ ส่งผลต่อศิลปินไม่สามารถสร้างสรรคงานได้อย่างมีคุณภาพ จึงต้องมีการ พัฒนาเรื่องเล่า รูปแบบการนำเสนอ การจัดสรรสถานที่ในการแสดง รวมถึงการบริหารจัดการทาง ธุรกิจ ส่วนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีมูลค่าสูงกว่า 800,000 ล้านบาท ในแง่ของวัฒนธรรม จะต้องพัฒนาเรื่องเล่าเกี่ยวกับสถานที่ การจัดการของชุมชน และเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขัน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมจะต้องประสาน ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ รวมถึงการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อนำมาพัฒนา อย่างสร้างสรรค์โดยการออกแบบและใช้นวัตกรรม เพื่อสร้างคุณค่าอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตน ทางวัฒนธรรม และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้ก้าวเดินไปด้วยกันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้ให้ความสำคัญต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยมุ่งไปที่การเชื่อมโยงระหว่างทุน 6 ทุน คือ ทุนธรรมชาติ ทุน กายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนการเงินและทุนวัฒนธรรม โดยทุนวัฒนธรรมเป็นจุดศูนย์กลางที่ เชื่อมโยงกับทุนประเภทอื่นๆ เพราะทุนวัฒนธรรมถือเป็นหัวใจที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

สร้างสรรค์ ตัวอย่างเช่น ประเทศเกาหลีได้ใช้วัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ผสมผสานไปยังสินค้าและบริการต่างๆ อีกทั้งสอดแทรกความเป็นเกาหลีไปตามสื่อต่างๆ เพื่อเป็นการส่งออกวัฒนธรรม เป็นต้น ทุนวัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นเหมือนกิจกรรมต้นน้ำ (Upstream) ในห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง คือ กระทรวงวัฒนธรรม ดังนั้นกระทรวงวัฒนธรรม จึงมีหน้าที่พัฒนาทุนวัฒนธรรมและส่งมอบไปยังหน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงพาณิชย์ ฯลฯ สามารถนำไปสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อไป

การบัญชีได้ถูกเรียกว่า เป็นภาษาของธุรกิจ เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทางด้านเศรษฐกิจและสังคม วิชาการบัญชีเป็นวิชาชีพที่ผู้ปฏิบัติต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูง เพราะผลงานที่เกิดจากการทำงานของนักบัญชีเป็นสิ่งที่มิบุคคลหลายฝ่ายได้ให้ความสนใจและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ วิชาชีพทางการบัญชีได้มีมาเป็นเวลานานก่อนคริสตกาล 4,500 ปีมาแล้ว โดยได้พบเอกสารหลักฐานการจัดทำบัญชีสินค้า ค่าแรงและภาษีอากรในสมัยเมโสโปเตเมียโบราณ ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศอิรัก ส่วนบิดาแห่งวิชาการบัญชีนั่นคือ ชาวอิตาเลียน โดยนักบัญชีได้ให้เกียรติยกย่อง ลูคา ปาซิโอลี ผู้ที่ได้แต่งหนังสือเกี่ยวกับวิชาการคำนวณเลขคณิต พีชคณิต เรขาคณิต ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1494 และในหนังสือเล่มนั้นได้มีบทหนึ่งเป็นเรื่องราวของการบัญชีไว้ด้วย การบัญชีในปัจจุบัน เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการ เก็บรวบรวม การบันทึก รายการทางการเงิน การสรุปผล รวมถึงการรายงานข้อมูลทางการเงิน แม้เดิมทีผู้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางบัญชีจะมีเพียงเจ้าของกิจการและเจ้าหน้าที่ก็ตาม เมื่อธุรกิจขยายใหญ่ขึ้น ผู้มีส่วนได้เสียในธุรกิจก็มีมากขึ้นตามลำดับ ข้อมูลทางบัญชีจึงเป็นประโยชน์แก่บุคคลต่าง ๆ อันได้แก่ นักธุรกิจ บุคคลทั่วไป ลูกจ้างหรือพนักงาน รัฐบาล และผู้ใช้อื่นๆ ซึ่งได้มีการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการตัดสินใจในการบริหารและการดำเนินงานของธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยข้อมูลทางบัญชีที่จัดทำและนำเสนอเป็นไปตาม “หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป” ซึ่งเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้สำหรับบุคคลทุกฝ่าย ดังนั้น การบัญชีจึงมีบทบาทและความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน นอกจากนี้การบัญชียังต้องได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นนักบัญชีก็ต้องปรับตัวเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้ทันสมัยตลอดเวลา

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยจึงเสนอโครงการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน ชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของหลักการบัญชีได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อที่จะนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และนำเอาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองมาใช้ให้

เป็นประโยชน์ พัฒนาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้วิจัย นักศึกษา และเกษตรกร ได้เรียนรู้และพัฒนาความรู้ทางบัญชีร่วมกัน โดยสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในสังคม ส่งเสริมให้นักศึกษาและเกษตรกร ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของวิธีการทางบัญชี เกิดการเรียนรู้วิธีการทางบัญชี และสามารถนำมาใช้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งการดำเนินธุรกิจทางการเกษตร และสามารถวิเคราะห์ผลการลงทุนได้ การเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมเข้ากับระบบเศรษฐกิจและการจัดการในยุคใหม่ การส่งเสริมและเผยแพร่ของดีและความภาคภูมิใจของคนไทยหรือมรดกไทยให้ต่างประเทศทั่วโลกรู้จักและชื่นชม ปรับโลกทัศน์การทำงานเชิงเครือข่าย คือร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในภูมิภาคท้องถิ่น สถาบันการศึกษาและกลุ่มประชาคม มีการใช้ทุนทางภาษาและวัฒนธรรมของตนเองที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการทุนทางภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดรายได้ ผลประโยชน์และโอกาสให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนเอง ที่จะทำให้อำเภอสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรกลุ่มชาติพันธุ์ชาวม้งได้เรียนรู้และพัฒนาความรู้ทางบัญชีร่วมกัน โดยสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง
2. เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวม้งตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของวิธีการทางบัญชี และสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

จะเป็นการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อบูรณาการจัดการการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนารุจิชุมชน ชาวม้ง ตำบลเจ๊กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสำรวจพื้นที่จริง

2. ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานบูรณาการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนารุจิชุมชน ชาวม้ง ตำบลเจ๊กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่ ชาวเขาเผ่าม้งที่อาศัยอยู่ในตำบลเจ๊กน้อย

3. ด้านพื้นที่

บ้านเจ๊กน้อย ตำบลเจ๊กน้อย อำเภอเขาค้อ

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่จะได้ประโยชน์โดยตรงได้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ

- 1) ได้องค์ความรู้ในเรื่องการสร้างทุนทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ผ่านความหลากหลายทางชาติพันธุ์ต่างๆ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในระดับรากหญ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์จากทุนทางภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ
- 3) เสริมสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชนชาติพันธุ์ต่างๆ ภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการฟื้นฟูส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีการเล่นของท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางสังคม
- 4) ได้เครือข่ายความร่วมมือของนักวิจัย ทั้งในสถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาภาคเอกชน ตลอดจนนักวิจัยชุมชน ทำการวิจัยร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
- 5) ได้แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ผ่านความหลากหลายทางชาติพันธุ์ต่างๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

บทที่ 2

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยและบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนารุรกิจชุมชน ชาวม้ง ตำบลเจ๊กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) ทฤษฎีและแนวคิดการบูรณาการการจัดการศึกษา
- 2) แนวคิดการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร
- 3) ทฤษฎีและวิธีการทางบัญชี
- 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดการบูรณาการการจัดการศึกษา

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการพัฒนาต่อยอดคิดค้นผลิตภัณฑ์ขึ้นใช้อำนวยความสะดวกในการพัฒนาคุณภาพในการดำรงชีวิต หากเหลือก็คิดกลยุทธ์การโฆษณาและจัดจำหน่ายกับกลุ่มที่มีบริบทเหมือนหรือใกล้เคียงกัน มิฉะนั้นคนหรือกลุ่มบุคคลประชาชนในชาติ จะกลายเป็นผู้ซื้อและผู้บริโภค เสียคุณค่าเศรษฐกิจ และที่สำคัญคือถูกทางความคิดทางสติปัญญาเพราะคิดไม่เป็น

ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงต้องเปลี่ยนจาก Passive Learning มาเป็น Active Learning ตามกระบวนการของ Five Steps ประกอบด้วย การสร้างประเด็นคำถามและคาดเดาคำตอบ (Learn to Question) การสืบค้นและรวบรวมความรู้ (Learn to Search) การสร้างกระบวนการและขั้นตอนลงมือปฏิบัติ (Learn to Construct) การสรุปผล การเรียนรู้ และนำเสนอ (Learn to Communicate) การเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในสังคม (Learn to Service)

การจัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ยึดหลักการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวที่รู้จักและคุ้นเคย ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ และวิถีชุมชน เป็นสถานการณ์กระตุ้นให้เกิดคำถามอยากรู้พร้อมคาดเดาคำตอบ โดยอาศัยทักษะการสังเกต ตามกระบวนการวิทยาศาสตร์ ดาตุ หู ฟัง จมูกดม กลิ่นลิ้นชิมรส กายสัมผัส เก็บข้อมูลที่ดีที่มีรายละเอียดของข้อมูลเป็นเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ต่อจากนั้น จัดกิจกรรมการสืบค้น อ่าน รวบรวมความรู้ที่ยอมรับเป็นความรู้สากล เพื่อนำมาอภิปราย สร้างกระบวนการกลุ่ม นำความรู้สากลมาสนับสนุนคำตอบที่คาดเดาก่อนหน้าว่าเป็นที่ยอมรับถูกต้องเชื่อถือได้ หรือนำไปได้แย้งคำตอบที่คาดเดาไว้ก่อนหน้านี้ให้ตกลงไป รับเอาความรู้ใหม่มายึดถือแทน โดยอาศัยทักษะ การพิสูจน์เชิงเหตุผล อธิบายปรากฏการณ์ที่สังเกตรับรู้มาแก้ปัญหา ตามกระบวนการ ทั้งนี้ ความรู้ที่ได้จากสืบค้น อ่าน รวบรวมความรู้มาใช้สนับสนุน หรือ

โต้แย้งการคาดเดาคำตอบนั้น ยังได้ความรู้เพิ่มเติมอื่นอีกมากมาย นำไปสู่คำถามที่ค้างคาใจ หรือคำถามที่สงสัยลึกไปจากเดิมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เข้าสู่กระบวนการวิจัย ศึกษาอย่างลึกซึ้งเฉพาะทางที่เรียกว่า Project Based Learning เกิดแรงบันดาลใจคิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามหลักการวิศวกรรมศาสตร์ที่ต้องศึกษา ค้นคว้าทดลอง หรือวิจัยเชิงคุณภาพตามความถนัดและสนใจเฉพาะด้านของบุคคล นำผลิตภัณฑ์ หรือนวัตกรรมไปเผยแพร่ให้กลุ่มคนในสังคมใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป ทั้งนี้ กระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอนจะมีการประยุกต์นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยการเข้าถึงแหล่งความรู้ ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 จัดทำตัวแบบ (Module) 7 ตัวแบบ ดังนี้

- โมดูล 1 การสำรวจความต้องการของถิ่นฐานในระดับท้องถิ่น
 - โมดูล 2 การจัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น
 - โมดูล 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ
 - โมดูล 4 การจัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาชีพ
 - โมดูล 5 การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง
 - โมดูล 6 การพัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพและจัดทำ Career Path
 - โมดูลที่ 7 การประยุกต์นำเทคโนโลยีมาใช้กับกระบวนการจัดการเรียนรู้
- (พระมหานรินทร์ สุมโน. 2560)

2.1.1 ความหมายของการบูรณาการ

การบูรณาการ หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกันและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจลักษณะที่เป็นองค์รวมและนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ทิสนา แยมมณี. 2542)

การบูรณาการ เป็นการสร้างความรู้และประสบการณ์ขึ้นใหม่ ในลักษณะของการผสมผสานเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน (Bean. 1991)

การบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจและทักษะในศาสตร์หรือวิชาต่างๆ มากกว่า 1 วิชาขึ้นไปรวมเข้าด้วยกันภายใต้เรื่องราวโครงการหรือกิจกรรมเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาหรือแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (กรมวิชาการ. 2544)

การบูรณาการ เป็นความพยายามที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาของหลายๆ วิชา กับหัวข้อเรื่อง ความคิดรวบยอดหรือปัญหาที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษา (Johnson. 1994)

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2546) ได้อธิบายเกี่ยวกับบูรณาการว่า เป็นการนำศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน เกี่ยวข้องกัน มาผสมผสานกัน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจึงเป็นการนำเอาความรู้สาขาวิชาต่างๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุด

2.1.2 ทฤษฎีที่ใช้ในการบูรณาการ

คำว่า ทฤษฎี แท้จริงแล้วเป็นเรื่องพื้นฐานธรรมดาที่เข้าใจง่าย ๆ ทุกคนอาจใช้อยู่แล้ว แต่ไม่ได้กล่าวอย่างเป็นทางการ การนำทฤษฎีต่างๆ มาพิจารณาเพื่อเป็นหลักในการจัดการศึกษา และ จะได้รับประโยชน์มิใช่น้อยลองพิจารณาทฤษฎีพื้นฐานต่างๆ เหล่านี้ จะพบความจริงที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตปฏิบัติได้อีกมากมายทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ ได้แก่

2.1.2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนของ บรูเนอร์ (Burner)

บรูเนอร์ (มารีน่า หมาดปั่นจอ. 2555) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนว่าครูสามารถจัดเตรียมประสบการณ์เพื่อช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความรู้พร้อมได้โดยไม่ต้องรอให้พร้อมเองตามธรรมชาติ ถ้าการนำเสนอตรงกับเงื่อนไขการรับรู้ของนักเรียนและใช้วิธีการที่เหมาะสมและได้เสนอทฤษฎีของการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้อง กับการเรียนรู้ที่มีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ

- 1) กำหนดให้ประสบการณ์ที่จะให้เรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพทั้งเป็นการเรียนรายบุคคลและการเรียนโดยทั่วไป
- 2) กำหนดวิธีการให้ผู้เรียนหาความรู้ให้เหมาะสมที่สุดซึ่งขึ้นอยู่กับขอบข่ายของความรู้
- 3) กำหนดลำดับขั้นตอนในการเสนอสิ่งที่เรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ
- 4) มีการใช้แรงจูงใจผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอนนั้น ทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก

2.1.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ โรเจอร์ (Rogers)

โรเจอร์ (มารีน่า หมาดปั่นจอ. 2555) เป็นนักจิตบำบัดได้นำเทคนิควิธีการให้คำปรึกษาแก่คนไข้มาใช้ในการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนในลักษณะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง มีความสามารถในหลายๆ ด้าน มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถปรับตัว ยืดหยุ่น มีสติปัญญาที่จะเผชิญกับปัญหาใหม่ๆ และทำงานร่วมกับ

ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ซึ่งครูต้องเข้าใจปฏิกิริยาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน

2.1.2.3 แนวคิดด้านการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ (Jolin Dewey)

จอห์น ดิวอี้ (มารีน่า หมาดปั่นจอ. 2555) เป็นนักปรัชญาการศึกษากลุ่มพิพัฒนิยม (Progressivism) มีแนวคิดว่าการศึกษาคือ การจัดการเรียนการสอนควรยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันและอยู่ร่วมกันในวิถีประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้เริ่มเกิดขึ้นในสมัยของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งมีความเชื่อว่า เราสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดของวิชาต่างๆ ที่มีในหลักสูตรได้อย่างน้อย 2 วิชาขึ้นไป และวิธีการเชื่อมโยงนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือเรื่องที่จะเรียนรู้ใหม่ต่อไปได้และในการจัดการเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ครูเป็นเพียงผู้กระตุ้น ส่งเสริม และแนะนำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2.1.2.4 ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Theory)

การ์ดเนอร์ (มารีน่า หมาดปั่นจอ. 2555) ได้เป็นผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญาด้านต่างๆ เรียกว่า ทฤษฎีพหุปัญญา โดยสรุปได้ว่าคนทุกคนมีความสามารถทางสติปัญญาหลายด้านและแตกต่างกันสามารถนำสติปัญญาไปใช้ในการสร้างสรรค์และแก้ปัญหาต่างๆ สติปัญญาแต่ละด้านเป็นอิสระซึ่งกันและกันและทุกคนสามารถพัฒนาสติปัญญาเหล่านี้ได้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสติปัญญาที่หลากหลายเหล่านี้ด้วยวิธีการสอนหลายวิธีและการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบเพื่อให้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับความสามารถทางปัญญาด้านต่างๆ ของตน ความสามารถทางปัญญาสามารถแบ่งได้ 8 ด้านดังนี้

1) ด้านภาษา เป็นความสามารถในการใช้ทักษะทางภาษา การแสดงออก การเข้าใจ ถ้อยคำและศิลปะในการสื่อสาร ผู้ที่มีความสามารถทางสติปัญญาด้านนี้จะเป็นคนที่ชอบการอ่าน การเขียน การเล่าเรื่อง มีความจำดี ชอบเล่นเกมเกี่ยวกับคำปริศนาอักษรไขว้กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมปัญญาด้านนี้ ได้แก่ การเล่าเรื่อง การพูดในโอกาสต่างๆ การฟังการเขียนเรื่อง บทความหรือนิทาน การเขียนเชิงสร้างสรรค์และการเขียนบทหรือโครง

2) ด้านการใช้เหตุผลและคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถในการคิดหาเหตุและผล มีความเข้าใจในความสัมพันธ์ของการกระทำวัตถุและความคิด มีความสามารถในการคำนวณ การพิจารณาปัญหาและแก้ไขปัญหา การคิดวิเคราะห์ สามารถเข้าใจรูปแบบและ

ความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมปัญญาด้านนี้ ได้แก่ การฝึกแก้ปัญหา การใช้เหตุผล การเล่นเกม การฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ การออกแบบทำการทดลองการคิดคำนวณการจัดหมวดหมู่และการฝึกคิดวิเคราะห์

3) ด้านมิติสัมพันธ์ เป็นความสามารถในด้านการมองเห็นสิ่งต่างๆ สร้างสิ่ง ที่สร้างสรรค์หรือจินตนาการภายในใจ การเข้าใจภาพหลายมิติ การออกแบบการเดินทางและ สถาปัตยกรรม เป็นความสามารถในการมอง 3 มิติ การถ่ายโอนการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ ประสบการณ์ของตนสู่จินตนาการ สติปัญญาด้านนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับงานทางทัศนศิลป์ กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมปัญญาด้านนี้ ได้แก่ การสร้างสรรค์ภาพ การสร้างแบบรูปการใช้สัญลักษณ์ กราฟิก การใช้แผนภูมิ การทำแผนผังความคิด แผนที่และการสร้างรูปบล็อก

4) ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ เป็นความสามารถในการ เคลื่อนไหวร่างกาย การแสดงออกทางอารมณ์ ภาษาท่าทาง และการออกกำลังกายสติปัญญาด้านนี้ จะเป็นการควบคุมส่วนต่างๆ ของร่างกายทุกส่วนให้ประสานกันได้ที่มีความยืดหยุ่นคล่องแคล่ว แข็งแรง ประสาทสัมผัสดี มีกลยุทธ์ในการวางแผนเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นการแสวงหาความรู้โดยใช้ การเคลื่อนไหวร่างกาย กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมปัญญาด้านนี้ ได้แก่ การใช้ร่างกายเป็นสื่อในการ เรียนการสอน การแสดงท่าทาง แสดงละคร แสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม การศึกษานอกสถานที่ และการรำหรือทำท่าทางประกอบเพลงหรือเสียงดนตรี

5) ด้านดนตรี เป็นความสามารถเกี่ยวกับท่วงทำนอง จังหวะ ระดับเสียงสูง ต่ำ สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้ ร้องเพลงร่วมกับผู้อื่นได้ มีความซาบซึ้งและสนุกสนานในการฟัง ดนตรี สามารถทำเสียงล้อเลียนเสียงดนตรีที่ฟังได้ ในการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมปัญญาด้านนี้อาจ ทำได้โดยการใช้เพลงหรือดนตรีประกอบในการปฏิบัติกิจกรรม ใช้ดนตรีช่วยสร้างภาพในสมอง การแต่งเพลง การใช้เครื่องเคาะจังหวะดนตรี และการเล่นดนตรี

6) ด้านการเข้าใจผู้อื่น เป็นความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เข้า ในอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมของผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีมีความเป็น ผู้นำ รู้จักรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนมีทักษะของการขัดแย้ง และการประนีประนอมมีความฉลาดทางอารมณ์ กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมปัญญาด้านนี้ เช่น การทำ กิจกรรมในรูปของการเรียนแบบร่วมมือ การทำงานกลุ่มและการอยู่ค่ายพักแรม

7) ด้านการเข้าใจตนเอง เป็นความสามารถในการรู้จักและเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น ความรู้สึก ค่านิยม ความเชื่อ การรับรู้ การคิด มีความเชื่อมั่นในตัวเองมีการ วางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ มีบุคลิกที่เข้มแข็ง สามารถประพฤติปฏิบัติได้ด้วยตนเองได้ สามารถ แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดี รู้จักตนเองตามความเป็นจริง เช่น มีจุดเด่นจุดด้อยในเรื่องใดรู้เท่าทันอารมณ์ และความคิดของตน มีการสร้างแรงจูงใจจากภายใน กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมปัญญาด้านนี้ ได้แก่

การศึกษาอิสระ การพูดหรือเขียนบทความที่เกี่ยวกับประสบการณ์หรือเรื่องราวของชีวิตตน การทำงานเกี่ยวกับการฝึกประเมินตนเอง

8) ด้านการเข้าใจธรรมชาติ เป็นความสามารถในการเข้าใจส่วนต่างๆ ของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พืช สัตว์ และสามารถทำความเข้าใจจำแนกส่วนต่างๆ ตามธรรมชาติ เข้าใจความสัมพันธ์ในระบบนิเวศ สามารถสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิตได้อย่างดี ตระหนักถึงการดำรงชีวิตและอิทธิพลของธรรมชาติ รักธรรมชาติ ไวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมปัญญาด้านนี้ ได้แก่ การเรียนรู้ในห้องเรียน การทำโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียน ให้นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติรอบๆ ตัวและการไปศึกษาธรรมชาติ

การพัฒนาหลักสูตรและการสอนแบบบูรณาการ ควรเน้นการพัฒนาความสามารถทางปัญญาเหล่านี้ ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดกิจกรรมตามสภาพจริงในชีวิตประจำวัน อย่างมีชีวิตชีวา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การส่งเสริมความถนัดและความสนใจของนักเรียนในองคร่วม เน้นการพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด การสื่อความหมายของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.1.3 หลักการของการบูรณาการ

1. การเชื่อมโยง เป็นการนำสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่งมาเชื่อมโยงกับสิ่งหนึ่งที่อยู่ในลักษณะแกนกลาง ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายที่แสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
2. การรวมกัน เป็นการนำสิ่งต่างๆ ตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปมารวมกัน เพื่อทำให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้นกว่าเดิม และสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ เหล่านั้นร่วมกันได้
3. การประสานเป็นการทำให้สิ่งต่างๆ ที่ทำหน้าที่เฉพาะอย่างเฉพาะตน ประสานสอดคล้องกับสิ่งอื่นๆ อย่างกลมกลืนเพื่อบ่งชี้เป้าหมายเดียวกัน
4. การผนวก เป็นการผสมผสานสิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่งอย่างสมบูรณ์ และทำให้สิ่งที่อยู่ในภาพรวมดีขึ้นกว่าส่วนที่แยกกันอยู่
5. การเติมเต็ม เป็นการเพิ่มเติมสิ่งที่บกพร่องหรือขาดหายไปให้สมบูรณ์ขึ้น

2.1.4 ความสำคัญของบูรณาการการจัดการศึกษา

การบูรณาการมีความสำคัญเพราะเป็นการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ ความถูกต้อง ความดีงาม ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีชีวิตอยู่ได้ด้วยปัญญา บุคคลที่มีความคิดแบบบูรณาการ จะช่วยให้ลดความผิดพลาดจากการตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ มีความเข้าใจเรื่องที่มีความซับซ้อนได้

อย่างลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้การตัดสินใจในเรื่องเล็กเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่โดยพิจารณาภาพรวมทั้งหมดก่อนตัดสินใจและมองปัญหาได้ถูกจุด รู้จุดเชื่อมโยงและผลกระทบ ลดความซ้ำซ้อนและการสิ้นเปลืองทรัพยากร ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยใช้ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับระบบหรือปัจจัยต่างๆ ให้มีมุมมองที่กว้าง ครบถ้วน และลึกซึ้ง การนำแผนบูรณาการการจัดการศึกษามาใช้ จะทำให้มีผลดีต่อการพัฒนาชุมชน จะเกิดเครือข่ายของการเรียนรู้และการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องได้ดียิ่งขึ้น พัฒนาและเพิ่มพูนทักษะของผู้ปฏิบัติงานผู้มาตรฐานของการทำงานได้ ตลอดจนพัฒนาความสามารถของบุคลากรช่วยให้เป็นคนใจกว้าง ก่อให้เกิดการประสานประโยชน์และลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะจากหลายๆ ด้านในลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชา และความสัมพันธ์ของวิชากับการปฏิบัติจริง

จากความหมายและความสำคัญของการบูรณาการและการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นศูนย์กลางการเรียนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการบูรณาการจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการที่ทำอยู่เดิมให้ได้ผลยิ่งขึ้น ช่วยสร้างภาวะความสมดุลความสมบูรณ์และความครบถ้วน ลดปัญหาของความขาดแคลน ความกังวล หรือปัญหาอื่นๆ นำไปสู่การเป็นผู้มีความรู้มีประสบการณ์ใหม่ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ ความสมดุล ความถูกต้อง ความดีงาม รวมทั้งการสร้างคนให้เป็น “บัณฑิต ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา

2.1.5 การบูรณาการกระบวนการวิจัยหรืองานสร้างสรรค์กับการจัดการศึกษา

การบูรณาการกระบวนการวิจัยหรืองานสร้างสรรค์กับการจัดการศึกษานายแพทย์จรัส สุวรรณ ได้กล่าวว่า การวิจัยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถสร้างคุณลักษณะหลายอย่างทางการศึกษาต้องการได้ การวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนบุคคลให้ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลและเหตุผล มีวิจารณญาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และเกิดนวัตกรรมได้ ขั้นตอนของการวิจัยไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงความรู้ การประเมินความเชื่อถือได้ของความรู้ การตีค่าความอิสระทางความคิด และเป็นตัวของตัวเองย่อมนำมาใช้เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น

การใช้บูรณาการกระบวนการวิจัยกับการจัดการศึกษานั้น เป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ที่กำหนดว่า “ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้”

2.2 แนวคิดการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร

ภาคการเกษตรของประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ปัจจุบันภาคการเกษตรของไทยต้องเผชิญปัญหาและความท้าทายนานัปการ เช่น การขาดความรู้ของเกษตรกร ผลผลิตล้นตลาด ต้นทุนการผลิตสูง การขาดแคลนน้ำสลับกับปัญหาอุทกภัย ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมเนื่องจากการใช้สารเคมีในภาคเกษตร และการเติบโตของเมือง ปัญหาการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตร และความท้าทายจากภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การกีดกันทางการค้าที่รุนแรงขึ้น การเปิดเสรีการค้าสินค้าเกษตร และความเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก ปัจจัยต่างๆ ข้างต้นส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน ความยากจนของเกษตรกรรายย่อยและนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในที่สุด

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ซึ่งเป็นภารกิจตามพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 โดยให้ภาคการเกษตรของไทยเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการผลิตทางการเกษตร เมื่อพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตของภาคเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรขยายตัวเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3.94 ต่อปี และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 - 11 อัตราการเติบโตของภาคเกษตร มีแนวโน้มชะลอตัวลงเรื่อยๆ จนกระทั่งในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ภาคการเกษตรขยายตัวเพียงร้อยละ 0.10 ต่อปี เนื่องจากได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และภัยธรรมชาติที่ค่อนข้างรุนแรง อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรยังคงมีบทบาทสำคัญกับการพัฒนาประเทศในหลายมิติ เนื่องจากการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์สามารถสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศเป็นมูลค่าสูงในแต่ละปี และเมื่อพิจารณาสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ณ ราคาประจำปี) พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีสัดส่วนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 11.05 เพิ่มขึ้นจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ซึ่งมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 8.98 ทั้งนี้ การพัฒนาภาคเกษตรในอนาคตต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงจากความเปราะบางหรือความผันผวนของเศรษฐกิจโลกที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของประเทศรวมถึงกฎกติกาการค้าใหม่ของโลก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ปัญหาภายในประเทศบางประการที่เป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ แนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทั้งด้าน

เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง และการพัฒนาในระดับภูมิภาคต่างๆ จำเป็นต้องมีการเตรียมการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้เน้นความต่อเนื่องกับแผนที่ผ่านมา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรในชุมชนต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานในรูปของธุรกิจเกษตรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มาขยายผลและประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่องการพัฒนาการเกษตรในระยะต่อไป ถือเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาประเทศจากวิถีการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การบริหารจัดการการเกษตรแบบสมัยใหม่ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งถือเป็นการขับเคลื่อนในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2560 – 2564) ของยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และการพัฒนาประเทศไทยภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2559)

2.2.1 กรอบแนวคิด และทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร

ประเทศไทยยังคงเผชิญกับความเสี่ยงจากความเปราะบางหรือความผันผวนของเศรษฐกิจโลกที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของประเทศ รวมถึงปัญหาภายในประเทศบางประการที่เป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ ทำให้แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ การกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จึงเน้นความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) โดยเน้น “เกษตรกร” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีส่วนร่วมในรูปแบบชุมชน ซึ่งแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้ ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินการในรูปของธุรกิจเกษตรโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มาขยายผลและประยุกต์ใช้ต่อเนื่องจากแผนที่ผ่านมา เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ อันจะเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้ประเทศไทยสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขในอนาคต ดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนา

๙ ฉบับที่ 9 – 11 ผลจากการพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) พบว่า เกษตรกรสามารถลดรายจ่ายจากการนำผลผลิตมาบริโภค และมีรายได้เพิ่มจากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร แม้ว่าจะมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับการพัฒนาการเกษตรของประเทศอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาของเกษตรกรยังคงมีอยู่ในสังคมไทย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเกษตรกรไทยส่วนใหญ่เป็นรายย่อยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยไม่เกิน 15 ไร่ การทำการเกษตรหลายพื้นที่ยังเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดความคุ้มค่าในการลงทุน ทั้งค่าใช้จ่ายในเรื่องของเครื่องจักรกลการเกษตร การใช้ปุ๋ย การซื้อเมล็ดพันธุ์/ปัจจัยการผลิต อีกทั้งเกษตรกรบางส่วนไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ต้องเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตร ขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต หรือเป็นแรงงานรับจ้างทำการเกษตร ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกษตรกรพัฒนาระบบการผลิตให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ตามหลักความพอประมาณ ด้วยการนำผลผลิตที่ปลูกมาบริโภค ทาให้ลดรายจ่ายครัวเรือน เหลือแล้วจึงขายสร้างรายได้เพิ่ม หลักความมีเหตุมีผล เช่น การวางแผนการผลิตโดยเกษตรกรจะเริ่มปลูกพืชผักสวนครัวก่อนเพื่อให้มีรายได้จำนวนหนึ่งเพียงพอที่จะนำเงินไปลงทุนซื้อสัตว์มาเลี้ยง เพราะต้องใช้ระยะเวลาการเลี้ยงนานกว่าจะได้ผลผลิตหรือมีรายได้ และหลักการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งภาครัฐสนับสนุนในเรื่องการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรทั้งด้านการผลิตพืช ประมง และปศุสัตว์ รวมถึงการต่อยอดไปสู่การทำธุรกิจเกษตร

2. แรงงานภาคการเกษตรมีแนวโน้มลดลงและการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

โครงสร้างการผลิตเปลี่ยนผ่านจากภาคการเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการตามภาพรวมของการพัฒนาประเทศส่งผลกระทบโดยตรงต่อแรงงานภาคการเกษตรที่เคลื่อนย้ายไปสู่ภาคการผลิตอื่นๆ โดยในแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (ปี 2544) มีแรงงานภาคการเกษตรลดลงจาก 19.32 ล้านคน เป็น 17.78 ล้านคน ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (ปี 2557) เนื่องจากเคลื่อนย้ายไปทำงานในภาคการผลิตอื่น โดยเฉพาะภาคบริการ เช่น การขายส่ง การขายปลีก โรงแรมและภัตตาคาร การขนส่ง เป็นต้น ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยสัดส่วนจำนวนประชากรในวัยทำงานและวัยเด็กลดลงเนื่องจากอัตราการเกิดและอัตราการตายของประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชากรไทยโดยเฉลี่ยมีอายุสูงขึ้น และด้วยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงการขยายตัวของภาคการผลิตอื่นและทัศนคติของเกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่า การทำการเกษตรเป็นงานที่หนักและลำบาก ไม่คุ้มค่า ไม่อยากให้ลูกหลานเข้ามาลำบากด้วย จึงทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ไม่สนใจทำอาชีพการเกษตร ส่งผลให้แรงงานภาคการเกษตรประสบปัญหาทั้งในส่วนของจำนวนแรงงานที่มีแนวโน้มลดลง เกิดการขาดแคลนแรงงานทำงานในไร่นา แนวโน้มแรงงานเกษตรผู้สูงอายุมีมากขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพ

และผลิตภาพการเกษตรลดลง ซึ่งปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ รวมถึงการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่จะเข้าสู่ภาคการเกษตร การส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทดแทนแรงงานเกษตร การพัฒนาฝีมือแรงงานภาคการเกษตร การคุ้มครองและการสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับแรงงานเกษตร

3. การปรับตัวของเกษตรกรสู่เกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer) เกษตรกรจำนวนมากยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตเชื่อมโยงไปจนถึงการแปรรูปและการตลาด การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้ปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะปุ๋ยเคมี สารเคมี การเกษตร ทำให้เกษตรกรใช้ปัจจัยการผลิตดังกล่าวมากเกินไป นอกจากทำให้ต้นทุนการผลิตสูงแล้ว ยังก่อให้เกิดการตกค้างของสารพิษในผลผลิตการเกษตร ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในระยะยาว อีกทั้งยังทำให้ดินเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง การพัฒนาการเกษตรให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน ต้องอาศัย “เกษตรกร” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ดังนั้น การปรับตัวของเกษตรกร จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เป้าหมายการพัฒนาการเกษตรของประเทศบรรลุผลสำเร็จได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรเป็น Smart Farmer ที่มีความพร้อมทั้งในแง่องค์ความรู้ด้านการผลิต การตลาด มีการนำเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีการปฏิบัติที่ดีมาผสมผสานกับองค์ความรู้สมัยใหม่ที่เหมาะสมในการพัฒนาการเกษตร โดยคำนึงถึงคุณภาพมาตรฐานและปริมาณความต้องการของตลาด รวมถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

4. การส่งเสริมการทำเกษตรในรูปแบบของการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาเรื่องขาดความสามารถในการแข่งขัน เนื่องจากต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรของประเทศเพื่อนบ้านที่ต่ำกว่าประเทศไทย ทำให้สินค้าเกษตรของประเทศเพื่อนบ้านสามารถแย่งส่วนแบ่งการตลาดสินค้าเกษตรของไทย ประกอบกับเกษตรกรไทยส่วนใหญ่เป็นรายย่อย มีข้อจำกัดในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและมาตรฐาน การรวมกลุ่มของเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เข้มแข็ง แม้ว่าจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องก็ตาม การรวมกลุ่มของเกษตรกรยังไม่สามารถเชื่อมโยงในลักษณะคลัสเตอร์ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตด้วยตนเอง รวมถึงถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร โดยการรวมกลุ่มเกษตรกร และพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรจะช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สหกรณ์มีบทบาทสำคัญที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรรวบรวมและจัดซื้อผลผลิต จัดหาปัจจัยการผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต และช่องทางการ

จำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร รวมถึงการพัฒนาให้สหกรณ์เป็นกลไกหลักทางธุรกิจการเกษตรของเกษตรกร

5. การบริหารจัดการสินค้าเกษตร ภาคการเกษตรมีความอ่อนไหวและเปราะบางมากกว่าภาคการผลิตอื่นๆ โดยในด้านการผลิต ผลผลิตทางการเกษตรขึ้นอยู่กับฤดูกาลเพาะปลูก รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ปริมาณน้ำ สภาพภูมิอากาศ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน ด้านการจำหน่ายสินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่เน่าเสียง่ายไม่เหมาะกับการเก็บรักษาเป็นเวลานาน มีต้นทุนขนส่งสินค้าสูงเมื่อเทียบกับสินค้าอื่น ด้านราคา มีความอ่อนไหวต่อราคาในตลาดโลก มีความผันผวนสูง ทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่สม่ำเสมอ ราคาสินค้าเกษตรทั้งหมดถูกกำหนดโดยผู้ซื้อ แม้ว่ารัฐบาลมีนโยบายและมาตรการต่างๆ ในแต่ละปี ศูนย์เลียงบประมาณปีละหลายล้านบาท แต่ปัญหาการผลิตสินค้าเกษตรยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่องในทุกปี ทั้งในเรื่องของประสิทธิภาพการผลิต ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น และสินค้าเกษตรบางชนิดล้นตลาดทำให้ราคาคงต่ำ ซึ่งการบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่ดี จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทั้งระบบ จึงควรเน้นในเรื่องการวางแผนความต้องการและการผลิตสินค้าเกษตร (Demand & Supply) ในระดับจังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลให้กับส่วนกลางในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรในภาพรวม การขึ้นทะเบียนเกษตรกรทั่วประเทศเพื่อรู้ปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ จัดทำข้อมูลการผลิตและการตลาดโดยเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตรได้ทั้งระบบ ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า และอำนวยความสะดวกทางการค้าให้กับผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรและสถาบันเกษตรกรอย่างเต็มที่

6. มาตรฐานสินค้าเกษตร เป็นเรื่องที่น่าสนใจประเทศให้ความสำคัญ นับตั้งแต่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ในฐานะผู้ก่อตั้งร่วมกับประเทศอื่นๆ อีก 80 ประเทศ ในการบังคับใช้ความตกลงด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) มาตรการด้านมาตรฐานและความปลอดภัยอาหาร เพื่อควบคุมการส่งออกนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรไปมากเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่ยังคงมีปัญหในเรื่องของการพัฒนาให้ทั่วถึงทั้งด้านองค์ความรู้ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อยืดอายุของสินค้าเกษตร จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรดึงดูดความสนใจและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตร ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชนที่จะช่วยบริหารจัดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นสากลทั้งในและนอกประเทศ สนับสนุนให้ประเทศ

ไทยเป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร รวมทั้งผลักดันให้ประเทศผู้ผลิตอื่นตระหนักถึงความสำคัญของระบบการผลิตที่ดีตลอดโซ่อุปทาน ได้แก่ GAP, GMP, HACCP และการตรวจสอบย้อนกลับเพื่อป้องกันความผิดพลาดในทุกขั้นตอนการผลิต เพื่อเป็นการการันตีว่าสินค้าที่ผลิตจากกระบวนการผลิตที่ดีจะเป็นสินค้าที่ดีมีคุณภาพ มาตรฐาน และความปลอดภัย พัฒนามาตรฐานการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของประเทศคู่ค้า มีการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีไปพร้อมกันด้วย

7. โลจิสติกส์และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเกษตร เป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) โดยยกระดับบุคลากรภาครัฐ เกษตรกร/สถาบันเกษตรกร เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ระดับฟาร์ม ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมในโซ่คุณค่าของสินค้าเกษตร สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพื่อเพิ่มบทบาทในฐานะผู้บริหารจัดการปัจจัยการผลิตและผลผลิตเกษตรรายใหญ่ในโซ่อุปทานของตนเอง ให้มีความสำคัญกับกิจกรรมโลจิสติกส์ตั้งแต่การวางแผนการเพาะปลูก การจัดหาปัจจัยการผลิต การรวบรวม การแปรรูป การเก็บสต็อก การขนส่ง การส่งออก และการตรวจสอบย้อนกลับทั้งผลผลิตเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปของสมาชิก เพื่อเชื่อมจากแหล่งผลิต (เกษตรกร) ผู้บริโภค/ลูกค้าหรืออุตสาหกรรมเกษตรต่อเนื่อง รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารข้อมูลด้านโลจิสติกส์สินค้าเกษตรในระดับภาพรวมของประเทศ โดยเน้นการพัฒนา สนับสนุน และเพิ่มการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์ การพัฒนาระบบเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูล (National Single Window: NSW) และการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการโลจิสติกส์สินค้าเกษตร ซึ่งแนวทางการพัฒนาเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับโลจิสติกส์ และโซ่อุปทานสินค้าเกษตรครอบคลุม 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านทุน มิติเวลา และมิติความน่าเชื่อถือ การพัฒนาโลจิสติกส์และโครงสร้างพื้นฐานการเกษตรจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพลดต้นทุนการผลิต ลดการสูญเสียระหว่างการขนส่ง / ลดขั้นตอน / ระยะเวลาในการส่งสินค้าเพิ่มโอกาสทางการตลาด โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเชื่อมโยงการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการผลิตและตลาดสินค้าเกษตร

8. ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน การใช้พลังงานของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้หลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยหันมาพึ่งพาการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความต้องการพืชพลังงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่น ปาล์มน้ำมัน อ้อย มันสำปะหลัง มีพื้นที่เพาะปลูกรวมเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 34 ขณะที่ข้าวเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ

12 ซึ่งเกิดจากทั้งปริมาณความต้องการที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการส่งออกที่มากขึ้น ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาการเกษตร ในแผนพัฒนาการเกษตร ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางอาหาร โดยเน้นการผลิตอาหารอย่างเพียงพอ (Food Availability) การใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม (Food Utilization) การเข้าถึงอาหาร (Food Accessibility) และความมีเสถียรภาพทางด้านอาหาร (Food Stability) ที่ผ่านมามีการนำพืชอาหารไปใช้ประโยชน์ด้านพลังงานทดแทน ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาราคาพืชอาหารผันผวนและราคาน้ำมันสูงได้ส่วนหนึ่ง คาดว่าในอนาคตความต้องการพลังงานทดแทนจะเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลควรวางแผนและคาดการณ์ปริมาณการผลิตและความต้องการใช้พืชอาหารและพลังงานอย่างสมดุลในระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาว โดยกำหนดเป้าหมายร่วมระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม และพลังงาน โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงทางอาหารเป็นลำดับแรก

9. การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาภาคเกษตรต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเป็นหลัก ซึ่งการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างสิ้นเปลือง ขาดความระมัดระวัง และไม่คำนึงถึงข้อจำกัด และความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาขาดความสมดุลและไม่ยั่งยืน ประเด็นดังกล่าวเกิดขึ้นทั่วโลก กระทั่งเมื่อปี ๒๕๕๕ เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ถูกกำหนดเป็นวาระหลักที่สำคัญของการประชุมสุดยอดระดับโลก Rio+20 Conference แสดงให้เห็นว่าประชาคมโลกต่างเห็นชอบกับแนวคิดใหม่ในเรื่องการเติบโตสีเขียว (Green Growth) และการพัฒนาแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Development) ซึ่งมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความมั่นคงต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ในขณะเดียวกันการเติบโตดังกล่าวจะต้องเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเตรียมพร้อมเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ ซึ่งมีแนวโน้มจะรุนแรงมากขึ้นในอนาคตเช่นกัน ดังนั้น การวางแผนมาตรการและแนวทางเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือและสนับสนุนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาภาคการเกษตรของไทย

10. การวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร รวมถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งที่ผ่านมาการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปรับปรุงพันธุ์เพื่อเพิ่มผลผลิต (Productivity) เพื่อปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม เช่น พันธุ์ทนแล้ง พันธุ์ทนน้ำ

ทว่ม พันธุ์ด้านทานแมลงศัตรูพืช ฯลฯ มีการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีชีวภาพที่ทำให้สินค้าเกษตรมีคุณภาพ และเพิ่มมูลค่า เช่น การสร้างกลิ่นข้าว การผลิตพันธุ์ลูกผสมเพื่อให้ได้ลักษณะเด่นจากพันธุ์พ่อแม่ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เป็นต้น นอกจากนี้จำเป็นต้องมีงานวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมต่อยอดจากสินค้าเกษตร รวมทั้งการสร้างเครื่องจักรกลเพื่อใช้ในการเกษตรในขั้นตอนต่างๆ สิ่งที่ทำให้การวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากการขาดแคลนนักวิจัย ภาคราชการยังไม่มีแรงจูงใจสำหรับนักวิจัยข้าราชการในเรื่องความก้าวหน้าในอาชีพงบประมาณด้านการวิจัยมีน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ การกำหนดโจทย์วิจัยขาดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชนในท้องถิ่น ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ งานวิจัยเชิงนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรมีน้อย และเป็นข้อจำกัดของภาคราชการที่ไม่สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง โครงการวิจัยที่ทำไม่มีความต่อเนื่อง เนื่องจากงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ งานวิจัยด้านการเกษตรกระจายอยู่ในทุกสาขาทั้งด้านวิทยาศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และไม่มีกรรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

11. กฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่การสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้โลกเชื่อมโยงถึงกันอย่างรวดเร็ว เกิดบริบทใหม่ๆ ด้านการเกษตร ส่งผลให้กฎระเบียบและกฎหมายที่ใช้อยู่ในประเทศบางส่วนไม่ทันสมัย และบางประเด็นยังไม่มีกฎระเบียบและกฎหมายรองรับ อาทิ เรื่องของการรับมือกับปัญหาโลกร้อน และการลงทุนภาคการเกษตรอย่างรับผิดชอบ ดังนั้น จึงเป็นภารกิจสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ และประมวลผลกระทบเชิงนโยบายเพื่อเสนอกฎหมายใหม่ หรือระเบียบปฏิบัติรองรับการทำงานในอนาคต ให้สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรม รวมถึงปรับแก้ไขกฎหมายเดิมให้ทันสมัยและปรับปรุงเพื่อสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

12. ความร่วมมือและข้อตกลงระหว่างประเทศ การพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมา มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ กรอบความร่วมมือข้อตกลงระหว่างประเทศและพันธกรณีต่างๆ ด้านการเกษตรทั้งในระดับภูมิภาค พหุภาคี อนุภูมิภาค ทวิภาคี และกรอบความร่วมมือกับกลุ่มประเทศ อาทิ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations: ASEAN) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ซौरีเริ่มลุ่มน้ำโขงตอนล่าง

(Lower Mekong Initiative: LMI) ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation: BIMSTEC) เป็นต้น ประเด็นสำคัญที่ควรพัฒนา คือ การศึกษากฎระเบียบและกฎหมายของประเทศคู่ค้าที่จะมีผลกระทบต่อการค้าสินค้าเกษตร มาตรการนำเข้า-ส่งออกสินค้าเพื่อการปรับตัวและเตรียมมาตรการรองรับอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการมีมาตรการเชิงรุก เพื่อให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม และการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศภายใต้กรอบต่างๆ

13. การบริหารจัดการสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจพิเศษ การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน มีส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก สามารถสร้างรายได้เข้าประเทศไทยได้ปีละเป็นแสนล้านบาท ซึ่งการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของการค้าชายแดน โดยมุ่งหวังจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่สำหรับธุรกิจที่ใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น บริเวณชายแดนหรือประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างโอกาสให้คนในชุมชนมีรายได้ มีงานทำ ยกย่องคุณภาพชีวิตภายในพื้นที่ จึงได้ประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก 5 จังหวัด (6 พื้นที่ชายแดน) ได้แก่ จังหวัดตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด และสงขลา ระยะที่ 2 อีก 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี เชียงราย หนองคาย นครพนม และนราธิวาส เพื่อสร้างฐานการผลิตเชื่อมโยงกับอาเซียน และพัฒนาเมืองชายแดน ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพิ่มความสามารถของประเทศไทย กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ยกย่องคุณภาพชีวิตของประชาชน และแก้ไขปัญหาความมั่นคง การดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าเกษตรชายแดน อาศัยสหกรณ์การเกษตรทำหน้าที่เป็นผู้รับซื้อผลผลิตจากประเทศเพื่อนบ้านนำเข้ามาแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อใช้ในประเทศหรือส่งออก โดยเชื่อมโยงกับภาคเอกชน นอกจากนี้ มีการพัฒนาด้านตรวจกักสินค้าพืช ประมง ปศุสัตว์ มีระบบการตรวจสอบสินค้าเข้าและสินค้าออกที่ทันสมัย มีระบบการบริการเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาตและใบรับรอง (National Single Window: NSW) ระหว่างหน่วยงานภาครัฐทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ สามารถให้บริการรองรับได้อย่างรวดเร็ว ในทุกด้านการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการพัฒนาบุคลากร และโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อาคารสำนักงาน สถานที่ตรวจปล่อยสินค้า เพื่อให้บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องใช้เวลาในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2559)

2.2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนากะหรี่ปส

การพัฒนากะหรี่ปสภายใต้แผนพัฒนากะหรี่ปส ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จะเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญในระยะ 5 ปีแรก ของยุทธศาสตร์กะหรี่ปสและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ดังนี้

วิสัยทัศน์ คือ “กะหรี่ปสก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิตชีวิตกะหรี่ปสมีคุณภาพ ทรัพยากรกะหรี่ปสมีความสมดุลและยั่งยืน”

เป้าหมาย

1. ความผาสุกของกะหรี่ปสเพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับ 85 ในปี 2564
2. กะหรี่ปสมีรายได้เงินสดสุทธิทางการกะหรี่ปสเพิ่มขึ้นเป็น 59,460 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2564
3. เศรษฐกิจกะหรี่ปสเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี
4. จำนวนงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการกะหรี่ปสถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5 ต่อปี
5. ทรัพยากรกะหรี่ปสได้รับการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

การดำเนินงานตามแผนพัฒนากะหรี่ปส ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ โดยมีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับกะหรี่ปสและสถาบันกะหรี่ปส เพื่อให้กะหรี่ปสพึ่งพาตนเองได้ มีความมั่นคงและภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพกะหรี่ปส รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของกะหรี่ปสและสถาบันกะหรี่ปสให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจกะหรี่ปส บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนากะหรี่ปส ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 – 10 โดยเน้นการขยายผลการทำการกะหรี่ปสตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพกะหรี่ปสด้วยการสร้างและพัฒนากะหรี่ปสรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการกะหรี่ปส สร้างระบบสวัสดิการและดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้สินให้กับกะหรี่ปส ส่งเสริมการทำกะหรี่ปสที่ยั่งยืนให้เห็นผลในทางปฏิบัติโดยเฉพาะการทำกะหรี่ปสแบบผสมผสาน กะหรี่ปสทฤษฎีใหม่ และกะหรี่ปสอินทรีย์ ซึ่งจะช่วยให้รายได้ให้กับกะหรี่ปส รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ของกะหรี่ปสสู่กะหรี่ปสที่มีอาชีพให้สามารถบริหารจัดการฟาร์ม

แบบครบวงจรตั้งแต่การผลิต แปรรูป และการตลาด ตลอดจนสร้างการรวมกลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็งและสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน เพื่อลดต้นทุนการผลิตและสร้างโอกาสในการแข่งขันของสินค้าเกษตร ใช้การตลาดนำการผลิตด้วยการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ มีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐ เกษตรกร กับภาคเอกชน เพื่อให้สินค้าเกษตรได้มาตรฐานรองรับความต้องการของตลาด ส่งเสริมการบริหารจัดการโซ่อุปทานสินค้าเกษตร สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ด้านโลจิสติกส์สินค้าเกษตรและโซ่อุปทานให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเรื่องราว (Story) ให้กับสินค้าเกษตรและชุมชน เพื่อเป็นจุดขาย สร้างความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของสินค้าเกษตร สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์กลางและพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน ตลอดจนสนับสนุนการจัดการความเสี่ยงที่จะกระทบต่อพืชผลทางการเกษตร การดำเนินงานดังกล่าวควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน กับเกษตรกร รวมถึงส่งเสริมการค้าชายแดน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นส่วนสนับสนุนและสร้างผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาระดับภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการเกษตรของประเทศให้มีศักยภาพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา โดยกำหนดกรอบงานวิจัยและสร้างนวัตกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศการเกษตร และสร้างการเชื่อมโยงของข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมถึงส่งเสริมการนำงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ เน้นการเข้าถึงเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรรายย่อยและกลุ่มเกษตรกร เพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาภาคเกษตรบนพื้นฐานการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเน้นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตรให้คงความหลากหลายทางชีวภาพ สนับสนุนกิจกรรมเกษตรเชิงอนุรักษ์เพื่อคงความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และพื้นที่ทำกินทางการเกษตร และสร้างภูมิคุ้มกันทางการเกษตรต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ เป็นการปรับกระบวนการทำงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน พัฒนานุเคราะห์ภาครัฐ และกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องให้เป็นองค์กรที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนากฎหมายใหม่ และปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิมให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ จะช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และเป็นการเตรียมความพร้อมขององค์กรให้สามารถปรับตัวและทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 กลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการเกษตรเพื่อเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร

2.3.3.1 ระดับนโยบาย

เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนพัฒนาการเกษตรในภาพรวมของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล จึงอาศัยกลไกระดับนโยบายผ่านคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ซึ่งมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 4 ท่าน เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนหน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภาคเอกชน สภาเกษตรกรแห่งชาติ หัวหน้าส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นกรรมการเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์ มาตรการ แนวทาง และทิศทาง การพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ภาคการเกษตรมีการเจริญเติบโตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม

2.3.3.2 ระดับปฏิบัติการ

อาศัยอำนาจคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตร ภายใต้แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) โดยมีรองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานอนุกรรมการ หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานอนุกรรมการ

ผู้แทนส่วนราชการในและนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นอนุกรรมการ และผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นอนุกรรมการ และเลขานุการมีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดแผนงาน ทบสวนแผนงาน/โครงการรายปีให้เป็นไป อย่างบูรณาการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์และแผนพัฒนา การเกษตร ส่งต่อแผนงาน/โครงการดังกล่าวสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ของ หน่วยงานต่างๆ โดยมีกลไกคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด ซึ่งมีระบบ ตั้งการแบบเบ็ดเสร็จ (Single command – SC) เป็นหน่วยบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ เป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559)

2.3 ทฤษฎีและวิธีการทางบัญชี

2.3.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชี สมการบัญชี และการวิเคราะห์รายการค้า

2.3.1.1 ความหมายและประโยชน์ของข้อมูลทางการบัญชี

1) ความหมายของการบัญชี (Accounting)

การบัญชี คือ ศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูล อันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การให้ข้อมูล ทางการเงิน ซึ่งจะเป็ประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่าย และผู้ที่สนใจในกิจกรรมของกิจการ

สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของประเทศอเมริกา (American Institute of Certified Public Accountants หรือ AICPA) ให้คำนิยามไว้ดังนี้ “การบัญชี คือ การจดบันทึก การ จำแนก การสรุปผล และการจัดทำรายงานทางการเงิน โดยใช้หน่วยวัดเป็นเงินตรา รวมถึงการแปล ความหมายของรายงานเกี่ยวกับการเงินดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง”

2) ประโยชน์ของข้อมูลทางการบัญชี

การบัญชีที่ท้ทำขึ้นเพื่อให้ได้รายงานทางการเงินนั้นถือเป็นแหล่งข้อมูลหลัก ที่ผู้ไ้รายงานทางการเงินใช้หาข้อมูลที่ตนต้องการทราบ กลุ่มผู้ไ้รายงานทางการเงินประกอบด้วย

2.1) ผู้ลงทุนและผู้บริหาร ผู้ลงทุนที่เป็นผู้ถือหุ้นต้องการใช้ข้อมูลที่จะช่วย ประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายเงินปันผล ผู้เป็นเจ้าของทุนต้องการทราบถึงความเสี่ยง และผลตอบแทนจากการลงทุน รวมทั้งพิจารณาตัดสินใจซื้อ-ขาย หรือถือเงินลงทุนต่อผู้บริหารช้ เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ การวางแผน การติดตามผล และการควบคุมการปฏิบัติงานของ พนักงาน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานของกิจการ

2.2) สถาบันการเงินผู้ให้สินเชื่อแก่ธุรกิจหรือผู้จำหน่ายสินค้าหรือบริการ แก่ธุรกิจ ก่อนพิจารณาให้สินเชื่อแก่ธุรกิจการค้า จะทำการประเมินความมั่นคงทางการเงินของธุรกิจ

และสภาพความเสี่ยงที่มีอยู่ กรณีให้สินเชื่อแล้วจะช่วยให้พิจารณาว่าเงินให้กู้ยืมและดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นจะได้รับเมื่อครบกำหนดหรือไม่

2.3) หน่วยราชการของรัฐบาล ต้องการข้อมูลเพื่อจุดประสงค์ในการจัดเก็บภาษี การออกกฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเสียภาษี การควบคุมจัดให้มีรายงานการเงินให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และข้อมูลทางการเงินของธุรกิจนั้นรัฐบาลสามารถนำมาวิเคราะห์แนวโน้มความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของทั้งประเทศ

2.4) พนักงานขององค์การธุรกิจ ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงและความสามารถในการทำกำไรของกิจการที่ตนทำงานอยู่ นอกจากนี้ยังต้องการข้อมูลที่จะช่วยให้สามารถประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายค่าตอบแทน บำเหน็จบำนาญ หรือโอกาสในการจ้างงาน

2.3.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีและจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี

1) สภาวิชาชีพบัญชี (Federation of Accounting Profession หรือ FAP) เป็นสถาบันตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 มีฐานะเป็นนิติบุคคล อำนาจหน้าที่ของสภาวิชาชีพบัญชีมีดังนี้

1.1) กำหนดมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี และมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี

1.2) กำหนดจรรยาบรรณผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี

1.3) รับขึ้นทะเบียนการประกอบวิชาชีพบัญชี ออกใบอนุญาต พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

1.4) รับรองวุฒิการศึกษาของผู้สมัครเป็นสมาชิก รับรองความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพบัญชี และรับรองหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการและการศึกษาต่อเนื่องในด้านต่างๆ ของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี

1.5) ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของสมาชิกและผู้ขึ้นทะเบียนให้เป็นไปตามจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี

1.6) ให้คำปรึกษาและเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบาย และปัญหาของวิชาชีพบัญชี

2) วิชาชีพบัญชี หมายถึง วิชาชีพในด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการ วางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยี การบัญชี และบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

3) จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีในเรื่องดังต่อไปนี้

3.1) ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์

สุจริต

3.2) ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

3.3) ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ

3.4) ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือบุคคลหรือนิติบุคคล
ที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้

2.3.1.3 พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

1) ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หมายถึง ผู้มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีตาม
พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

1.1) หุ้นส่วนผู้จัดการ มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีประเภทธุรกิจ “ห้าง
หุ้นส่วนจดทะเบียน”

1.2) กรรมการบริษัท มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีประเภทธุรกิจ “บริษัท
จำกัดและบริษัทมหาชน จำกัด”

1.3) ผู้รับผิดชอบการดำเนินการในประเทศไทย มีหน้าที่จัดให้มีการทำ
บัญชีประเภทธุรกิจ “นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย”

1.4) ผู้อำนวยการหรือผู้จัดการ มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีประเภทธุรกิจ
“กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร”

1.5) เจ้าของหรือผู้จัดการ มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีประเภทธุรกิจ
“บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนสามัญได้จดทะเบียนตามที่รัฐมนตรีประกาศ”

2) หน้าที่ของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

2.1) จัดให้มีการทำบัญชีที่มีคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี
ตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

2.2) ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้อง

2.3) จัดให้มีการทำบัญชีภายใน 1 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัติการบัญชี
พ.ศ. 2543 มีผลใช้บังคับ

2.4) จัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตน โดยมี
รายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

2.5) ให้เริ่มทำบัญชีดังนี้

ในกรณีที่เป็นการหักหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชน จำกัด ให้เริ่มทำบัญชีนับตั้งแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย

ในกรณีที่เป็นการหักหุ้นส่วนจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ให้เริ่มทำบัญชีนับตั้งแต่วันที่เริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย

กรณีที่เป็นการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ให้เริ่มทำบัญชีนับตั้งแต่วันที่เริ่มต้นประกอบกิจการ

2.6) ดำเนินการให้มีการส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้แก่ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วนเพื่อบัญชีที่จัดทำขึ้นสามารถแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริง และตามมาตรฐานการบัญชี

2.7) ดำเนินการให้มีการปิดบัญชีและจัดทำงบการเงินโดยปิดบัญชีครั้งแรกภายใน 12 เดือน นับแต่วันเริ่มทำบัญชี และปิดบัญชีในรอบ 12 เดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน ส่วนการจัดทำงบการเงินให้ดำเนินการจัดทำงบการเงินตามรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศและยื่นงบการเงินต่อสำนักงานกลางบัญชี หรือสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ภายในเวลากำหนดดังนี้

- หักหุ้นส่วนจดทะเบียน
- นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ ยื่นงบการเงินภายใน 5 เดือนนับแต่วันปิดบัญชี
- กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ยื่นงบการเงินภายใน 5 เดือนนับแต่วันปิดบัญชี
- บริษัทจำกัด ยื่นงบการเงินภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่งบการเงินนั้นได้รับอนุมัติในที่ประชุมใหญ่ และงบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
- บริษัทมหาชนจำกัด ยื่นงบการเงินภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่งบการเงินนั้น ได้รับอนุมัติในที่ประชุมใหญ่ และงบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

2.8) ดำเนินการเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการหรือสถานที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำ หรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำงานเป็นประจำ ไม่น้อยกว่า 5 ปี นับแต่วันปิดบัญชี หากบัญชีหรือเอกสารสูญหาย เสียหาย ต้องแจ้งต่อสารวัตรใหญ่บัญชี หรือสารวัตรบัญชีภายใน 15 วันนับแต่วันที่ทราบ

3) ผู้ทำบัญชี (Book keeper)

ผู้ทำบัญชี ตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 คือ ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีในฐานะลูกจ้างของ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่เป็นลูกจ้างก็ตาม ได้แก่บุคคลต่อไปนี้

3.1) พนักงานของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี อาจมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี สมุห์บัญชี หัวหน้าแผนกบัญชี หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

3.2) สำนักงานบริการรับทำบัญชี ไม่ว่าจะจัดตั้งในรูปคณะบุคคลหรือไม่ก็ตาม หรือจัดตั้งในรูปนิติบุคคล

3.3) ผู้รับจ้างทำบัญชีอิสระ ผู้ทำบัญชีดังกล่าวต้องมีคุณวุฒิการศึกษาดังนี้

- ปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่าทำบัญชีได้ทุกธุรกิจ
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (การบัญชี) หรืออนุปริญญา (บัญชี)

ทำบัญชีให้กับบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่มีทุนไม่เกิน 5 ล้านบาท รายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และสินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท

3.4) หน้าที่ของผู้ทำบัญชี

1. จัดทำบัญชีเพื่อแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของ “ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี” ที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชีโดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน

2. ลงรายการบัญชีเป็นภาษาไทย หากลงรายการเป็นภาษาต่างประเทศให้มีภาษาไทยกำกับ หรือลงรายการเป็นรหัสบัญชีให้มีคู่มือคำแปลรหัสบัญชีเป็นภาษาไทย

3. เขียนด้วยหมึก ดิจิพิมพ์ หรือดีพิมพ์

2.3.1.4 แม่บทการบัญชี

แม่บทการบัญชี (Accounting Framework) เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดทำและนำเสนอ งบการเงิน ใช้เป็นกรอบในการแก้ปัญหาทางการบัญชีในขณะที่ยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีสำหรับ เรื่องนั้นๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ต่อบุคคลต่างๆ ดังนี้

1) คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีที่จะออกมาใหม่ และปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีที่ใช้อยู่ปัจจุบัน และใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์ ลดจำนวนทางเลือกของวิธีการบันทึกบัญชีที่เคยอนุญาตให้ใช้มีความสอดคล้องกับการนำเสนองบการเงิน

2) ผู้จัดทำงบการเงิน ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับมาตรฐานการบัญชีปัจจุบัน และเรื่องที่ยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีกำหนด

3) ผู้สอบบัญชี ใช้เป็นแนวทางในการแสดงความเห็นต่องบการเงินว่าได้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการบัญชีหรือไม่

4) ผู้ใช้งบการเงิน สามารถเข้าใจความหมายของข้อมูลในงบการเงินที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการบัญชีภายใต้กรอบของแม่บทการบัญชี

2.3.1.5 ความหมายของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น

สินทรัพย์ (Asset) หมายถึง สิ่งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนที่มีมูลค่าเป็นตัวเงิน โดยมีบุคคลหรือกิจการเป็นเจ้าของ

หนี้สิน (Liabilities) หมายถึง ภาระผูกพันที่บุคคลภายนอกพึงมีต่อกิจการอันเกิดจากการซื้อสินทรัพย์หรือการใช้บริการและยังไม่ได้ชำระเงินให้หรือชำระให้บางส่วน

ส่วนของผู้ถือหุ้น (Owner's Equity) หมายถึง กรรมสิทธิ์ที่บุคคลหรือกิจการมีในสินทรัพย์ ซึ่งคำนวณได้ดังนี้ ส่วนของผู้ถือหุ้น = สินทรัพย์ - หนี้สิน

2.3.1.6 สมการบัญชี

สมการบัญชี คือ สมการที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น เขียนได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{สินทรัพย์} &= \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น} && \text{หรือ} \\ \text{สินทรัพย์} - \text{หนี้สิน} &= \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น} && \text{หรือ} \\ \text{สินทรัพย์} &= \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น} + \text{รายได้} - \text{ค่าใช้จ่าย}\end{aligned}$$

2.3.1.7 การวิเคราะห์รายการค้า (Transaction Analysis)

การวิเคราะห์รายการค้าเป็นการพิจารณาว่ารายการค้าที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างไร (เพิ่มขึ้น ลดลง หรือไม่เปลี่ยนแปลง) แต่ไม่ว่าจะเกิดรายการค้าขึ้นอย่างไร ผลกระทบก็ไม่ทำให้สมการบัญชีเสียสมดุลไป คือ สินทรัพย์รวมต้องเท่ากับหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นรวมกันอยู่เสมอ

2.3.1.8 การจัดหมวดหมู่และการให้เลขที่บัญชี

เพื่อความสะดวกในการบันทึกข้อมูลและจัดทำงบการเงิน จะจัดเรียงบัญชีแยกประเภทเป็นหมวดหมู่ และกำหนดเลขที่บัญชี ซึ่งเรียกว่า “ผังบัญชี”

ผังบัญชี (Chart of Account) คือ ชื่อบัญชีและเลขที่บัญชีทั้งหมดของกิจการที่กำหนดขึ้นมาก่อนที่จะมีการบันทึกบัญชี โดยต้องกำหนดชื่อบัญชีที่ต้องใช้บันทึกบัญชีให้ครบถ้วน และชื่อบัญชีที่อาจเกิดขึ้นภายหลังด้วย เมื่อกำหนดชื่อบัญชีแล้ว จะมีการกำหนดเลขที่บัญชีแต่ละบัญชีไว้หากชื่อบัญชีไม่ครบถ้วนสามารถเพิ่มเติมในเวลาต่อมาได้ การให้เลขที่บัญชีจึงต้องกำหนดเพื่อให้สามารถเพิ่มเติมได้ในภายหลัง เลขที่บัญชีโดยทั่วไป จะกำหนดโดยมีเกณฑ์ดังนี้

สินทรัพย์ ให้หมวดหมู่บัญชีเป็น 1 ดังนั้นเลขที่บัญชีของสินทรัพย์ทุกบัญชีจะนำหน้าด้วยเลข 1

หนี้สิน ให้หมวดหมู่บัญชีเป็น 2 ดังนั้นเลขที่บัญชีของหนี้สินทุกบัญชีจะนำหน้าด้วยเลข 2

ส่วนของเจ้าของ ให้หมวดหมู่บัญชีเป็น 3 ดังนั้นเลขที่บัญชีของส่วนของเจ้าของทุกบัญชีจะนำหน้าด้วยเลข 3

รายได้ ให้หมวดหมู่บัญชีเป็น 4 ดังนั้นเลขที่บัญชีของรายได้ทุกบัญชีจะนำหน้าด้วยเลข 4

ค่าใช้จ่าย ให้หมวดหมู่บัญชีเป็น 5 ดังนั้นเลขที่บัญชีของค่าใช้จ่ายทุกบัญชีจะนำหน้าด้วยเลข 5

2.3.2 การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป บัญชีแยกประเภท งบทดลอง และสมุดเงินสด 2 ช่อง

2.3.2.1 ความหมายของสมุดรายวันทั่วไป

สมุดรายวันทั่วไป เป็นสมุดบันทึกรายการขั้นต้นที่ใช้บันทึกรายการค้า ทุกรายการ รวมทั้งรายการปรับปรุง การเปิดบัญชี การปิดบัญชี และการกลับรายการ การบันทึกจะบันทึกเรียงตามลำดับวันที่ที่เกิดรายการค้าตามหลักบัญชีคู่ ซึ่งต้องบันทึกรายการด้านเดบิตและด้านเครดิต ด้วยจำนวนเงินเท่ากัน

2.3.2.2 รูปแบบของสมุดรายวันทั่วไป

สมุดรายวันทั่วไป

หน้า.....

ว.ค.ป.	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
			บาท	สต.	บาท	สต.
(1)	(2)	(3)	(4)		(5)	

ช่องต่างๆ :

(1) ช่องวัน เดือน ปี (ว.ค.ป.)	เป็นช่องที่ใช้ลงวัน เดือน ปี ที่เกิดรายการค้าขึ้น การบันทึกรายการจะเรียงตามลำดับก่อนหลัง
(2) ช่องรายการ	เป็นช่องที่ใช้ลงชื่อบัญชีที่จะเดบิตและเครดิต โดยเริ่มจากเดบิตด้วยเครดิต พร้อมทั้งการอธิบายรายการค้าที่เกิดขึ้น
(3) ช่องเลขที่บัญชี	เป็นช่องที่ใช้อ้างอิงการผ่านรายการ (Posting) จากสมุดรายวันทั่วไปไปบัญชีแยกประเภท โดยนำเลขที่บัญชีจาก

	บัญชีแยกประเภทมาบันทึก เลขที่ในบัญชีแยกประเภท เป็นเลขที่ที่กำหนดไว้ในผังบัญชี
(4) ช่งเดบิต	เป็นช่งที่ใช้บันทึกจำนวนเงินที่เดบิต
(5) ช่งเครดิต	เป็นช่งที่ใช้บันทึกจำนวนเงินที่เครดิต

2.3.2.3 การบันทึกรายการค้าในสมุดรายวันทั่วไป

หลังจากวิเคราะห์รายการค้าแล้วว่ากระทบบัญชีใดและต้องเดบิต-เครดิตบัญชีใดบ้าง จากนั้นจะนำมาบันทึกในสมุดรายวันทั่วไป ดังนี้

- 1) เขียนคำว่าสมุดรายวันทั่วไปอยู่กึ่งกลางฟอร์มด้านบน เขียนหน้าไว้มุมบนขวา โดยเริ่มจากหน้า 1 เขียน “หน้า 1”
- 2) ในช่ง วัน เดือน ปี ให้เขียน ปี พ.ศ. ไว้ด้านบน ถัดลงมาด้านซ้ายเขียนเดือน และด้านขวาเขียนวันที่ที่เกิดรายการค้าขึ้น การบันทึกรายการค้ารายการต่อไปไม่ต้องเขียน พ.ศ. และเดือนอีกให้ลงเฉพาะวันที่ เว้นแต่เป็นรายการค้าเดือนต่อไปและเฉพาะขึ้นหน้าใหม่ กรณีที่มีรายการค้าหลายๆ รายการเกิดขึ้นวันเดียวกัน ให้เขียนวันที่เฉพาะรายการแรก
- 3) ช่งรายการ ให้เขียนชื่อบัญชีที่เดบิตและเครดิต โดยเริ่มจากชื่อบัญชีที่เดบิตก่อน โดยเขียนขีดเส้นทางซ้าย พร้อมด้วยจำนวนเงินที่เดบิตในช่งจำนวนเงินเดบิต ถ้ามีชื่อบัญชีที่เดบิตหลายบัญชีให้เขียนลงมารั้งละบรรทัดและขีดซ้ายให้ตรงกันทุกบัญชี ตามด้วยชื่อบัญชีที่เครดิตต่อจากบรรทัดเดบิตโดยเอียงมาทางขวามือ ห่างจากเส้นวันที่ประมาณครึ่งนิ้ว พร้อมด้วยจำนวนเงินที่เครดิต ถ้ามีชื่อบัญชีที่เครดิตหลายบัญชีให้เขียนลงมารั้งละบรรทัดให้ตรงกัน
- 4) เขียนคำอธิบายรายการในช่งรายการต่อจากบรรทัดเครดิต คำอธิบายรายการเป็นการเขียนบอกโดยย่อว่า รายการค้าที่เดบิตและเครดิตเกิดจากอะไร
- 5) ให้ขีดเส้นขึ้นรายการเฉพาะในช่งรายการ เป็นการบันทึกเสร็จแต่ละรายการ รายการค้าใดที่มีการบันทึกเดบิตหรือเครดิตมากกว่า 1 บัญชี เรียกรายการลักษณะนี้ว่า “รายการรวม (Compound Entries)”

2.3.2.4 ความหมายและความสำคัญของบัญชีแยกประเภท

สมุดแยกประเภท (Ledger) เป็นที่รวมของบัญชีต่างๆ จากการวิเคราะห์รายการค้าที่เกิดขึ้นเป็นประเภทบัญชี โดยจัดเรียงเป็นหมวดหมู่โดยเริ่มจากสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย ซึ่งจะทราบยอดคงเหลือของแต่ละบัญชีได้ทันที

2.3.2.5 แบบของบัญชีแยกประเภท แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ

1) แบบแสดงยอดดุล (Balance Account Form) เป็นแบบที่ทำให้ทราบยอดคงเหลือทุกครั้งที่มีรายการค้าเกิดขึ้น

ชื่อบัญชี.....

ว.ค.ป.	รายการ	หน้า บัญชี	เดบิต		เครดิต		คงเหลือ	
			บาท	สต.	บาท	สต.	บาท	สต.
(1)	(2)	(3)	(4)		(5)		(6)	

2) แบบบัญชีมาตรฐาน (Standard Account Form) เป็นแบบที่นิยมใช้กันทั่วไป มักนิยมเรียกว่า บัญชีตัว “T”

ชื่อบัญชี

ว.ค.ป.	รายการ	หน้า บัญชี	เดบิต		ว.ค.ป.	รายการ	หน้า บัญชี	เครดิต	
			บาท	สต.				บาท	สต.
(1)	(2)	(3)	(4)		(1)	(2)	(3)	(5)	

ช่องต่างๆ :

(1) ช่องวัน เดือน ปี	ใช้สำหรับบันทึก วัน เดือน ปี ที่เกิดรายการค้าขึ้นๆ ขึ้น โดยเรียงตามลำดับก่อนหลัง
(2) ช่องรายการ	ใช้สำหรับเขียนรายละเอียดของรายการค้าโดยย่อ ซึ่งปกติจะใช้ชื่อบัญชีที่ ตรงข้ามกับบัญชีที่เกิดขึ้น
(3) ช่องหน้าบัญชี	ใช้บันทึกหน้าบัญชีของสมุดบันทึกรายการขึ้นต้นที่เกี่ยวข้องขณะผ่านรายการบัญชี (Posting) จากสมุดขึ้นต้น
(4) ช่องเดบิต	ใช้บันทึกจำนวนเงินของบัญชีที่เดบิต
(5) ช่องเครดิต	ใช้บันทึกจำนวนเงินของบัญชีที่เครดิต
(6) ช่องคงเหลือ	ใช้บันทึกจำนวนเงินของผลต่างของเดบิตและเครดิต

2.3.2.6 การบันทึกบัญชีแยกประเภท

เมื่อบันทึกรายการค้าในสมุดรายวันทั่วไปแล้ว จะนำบัญชีต่างๆ ที่เกิดขึ้นไปบันทึกในบัญชีแยกประเภททั่วไปที่เกี่ยวข้อง เรียกว่า การผ่านรายการ (Posting) โดยมีหลักการผ่านรายการ คือ

1. บัญชีในสมุดรายวันทั่วไปบัญชีใดที่มียอดด้านเดบิตให้บันทึกจำนวนเงินนั้นด้านเดบิต
2. บัญชีในสมุดรายวันทั่วไปบัญชีใดที่มียอดด้านเครดิตให้บันทึกจำนวนเงินนั้นด้านเครดิต
3. ในช่องรายการให้ใส่ชื่อบัญชีตรงข้ามกับบัญชีนั้น คือ ผ่านรายการของบัญชีที่เดบิตในช่องรายการใส่ชื่อบัญชีที่เครดิต และผ่านรายการของบัญชีที่เครดิตในช่องรายการใส่ชื่อบัญชีที่เดบิต
4. วัน เดือน ปี ให้ลง วัน เดือน ปี เดียวกันกับในสมุดรายวันทั่วไป
5. ในช่องหน้าบัญชีให้เขียนหน้าของสมุดรายวันทั่วไปที่ผ่านรายการมาเพื่อเป็นการอ้างอิงว่าได้ผ่านมาจากสมุดรายวันทั่วไปหน้าที่เท่าใด ส่วนที่สมุดรายวันทั่วไปที่ช่องเลขที่บัญชี ให้นำเลขที่บัญชีของบัญชีแยกประเภทที่ผ่านรายการไปมาบันทึกเพื่อได้ทราบว่าบัญชีใดได้ผ่านไปบัญชีแยกประเภทแล้ว

2.3.2.7 การจัดทำบททดลอง

งบทดลอง (Trial Balance) เป็นรายงานที่จัดทำเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่ และการคำนวณยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภท ซึ่งจะจัดทำก่อนทำงบการเงิน โดยมีรูปแบบดังนี้

ชื่อกิจการ

งบทดลอง

วันที่

ชื่อ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
		บาท	สต.	บาท	สต.
(1)	(2)	(3)		(4)	

ช่อง (1) ชื่อบัญชี	สำหรับเขียนชื่อบัญชีแยกประเภท โดยเรียงตามลำดับเลขที่บัญชีตามหมวด 1 ถึง 5
ช่อง (2) เลขที่บัญชี	สำหรับเขียนเลขที่บัญชีของบัญชีแยกประเภทนั้นๆ
ช่อง (3) จำนวนเงินเดบิต	สำหรับเขียนจำนวนเงินคงเหลือที่มียอดดุลเดบิต โดยปกติได้แก่บัญชีหมวด 1 และ 5
ช่อง (4) จำนวนเงินเครดิต	สำหรับเขียนจำนวนเงินคงเหลือที่มียอดดุลเครดิต โดยปกติได้แก่บัญชีหมวด 2, 3 และ 4

ขั้นตอนการจัดทำบททดลอง เป็นดังนี้

- 1) คำนวณยอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภทด้วยดินสอ
- 2) นำยอดคงเหลือของทุกบัญชีมาเรียงลำดับตามเลขที่บัญชี โดยยอดคงเหลือด้านเดบิตจะอยู่ในช่องจำนวนเงินเดบิต และยอดคงเหลือด้านเครดิตจะอยู่ในช่องจำนวนเงินเครดิต
- 3) รวมยอดคงเหลือช่องจำนวนเงินเดบิต จะต้องเท่ากับยอดรวมช่องจำนวนเงินเครดิต

2.3.2.8 ความหมายของสมุดเงินสด 2 ช่อง

สมุดเงินสด 2 ช่อง จัดเป็นทั้งสมุดรายวันขึ้นต้นและสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปภายในตัวเอง ใช้เฉพาะรายการที่เกี่ยวข้องกับบัญชีเงินสดและบัญชีเงินฝากธนาคาร

รูปแบบของสมุดเงินสด 2 ช่อง

สมุดเงินสด

ว.ด.ป.	รายการ	อ้างอิง	เดบิต		ว.ด.ป.	รายการ	อ้างอิง	เครดิต	
			เงิน สด	เงินฝาก ธนาคาร				เงิน สด	เงินฝาก ธนาคาร
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

2.3.2.9 การบันทึกรายการค้าในสมุดเงินสด 2 ช่อง

1. บันทึกวันเดือนปีการรับ-จ่ายเงินสดที่เกิดขึ้นในช่องวันเดือนปี
2. ในช่องรายการบันทึกการค้า เช่น ถ้ากิจการรับเงินสด จะบันทึกด้านเดบิต จ่ายเงินสด จะบันทึกด้านเครดิต เป็นต้น

3. ช่องอ้างอิง จะใส่เลขที่บัญชีของรายการที่ผ่าน ไปบัญชีแยกประเภทแล้ว

4. ใส่จำนวนเงิน

- ถ้าเป็นการรับเงินสด ให้ใส่จำนวนเงินในด้านเดบิตของเงินสด
- ถ้ารับเป็นเช็ค ให้ใส่จำนวนเงินด้านเดบิตในช่องเงินฝากธนาคาร
- ถ้าจ่ายเงินสด ให้ใส่จำนวนเงินในด้านเครดิตของเงินสด
- ถ้าจ่ายเช็ค ให้ใส่จำนวนเงินด้านเครดิตในช่องเงินฝากธนาคาร
- สำหรับการถอนเงินฝากธนาคารให้บันทึกรายการทั้งสองด้าน คือ เดบิต

เงินสด เครดิตเงินฝากธนาคาร และใส่ตัว C ในช่องอ้างอิงด้วย

5. ทุกสิ้นเดือนต้องรวมยอดในทุกช่องของสมุดเงินสด และหาผลต่างด้านเดบิตและเครดิต และหายอดคงเหลือของบัญชีเงินสด และบัญชีเงินฝากธนาคาร แสดงเป็นรายการยอดยกไป โดยใช้เครื่องหมายถูก (/)

2.3.3 กระดาษทำการ

2.3.3.1 ความหมายของกระดาษทำการ

กระดาษทำการ (Work Sheet) เป็นกระดาษร่างที่กิจการจัดทำขึ้นเพื่อให้การจัดทำงบการเงินเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และสามารถหาข้อผิดพลาดในการบันทึกบัญชีขั้นต้นก่อนที่จะนำข้อมูลจากกระดาษทำการไปจัดทำงบการเงิน

2.3.3.2 รูปแบบของกระดาษทำการ

- 1) กระดาษทำการ 6 ช่อง
- 2) กระดาษทำการ 8 ช่อง
- 3) กระดาษทำการ 10 ช่อง
- 4) กระดาษทำการ 12 ช่อง

2.3.3.3 การจัดทำกระดาษทำการ

สำหรับกิจการเจ้าของคนเดียวที่ไม่มีรายการปรับปรุงบัญชี การจัดทำกระดาษทำการ 6 ช่อง มีขั้นตอนดังนี้

- 1) เขียนหัวกระดาษทำการ 3 บรรทัด
- 2) นำบัญชีที่มียอดคงเหลือในงบทดลองมาใส่ในช่องงบทดลอง
- 3) นำบัญชีหมวด 1 หมวด 2 หมวด 3 จากช่องงบทดลองไปไว้ในช่องงบดุล
- 4) นำบัญชีหมวด 4 หมวด 5 จากช่องงบทดลองไปไว้ในช่องงบกำไรขาดทุน

5) รวมจำนวนเงินในช่องงบกำไรขาดทุนและงบดุล

6) หาผลต่างระหว่างงบกำไรขาดทุนและงบดุล ถ้าผลต่างในงบกำไรขาดทุนอยู่ด้านเดบิต และผลต่างของงบดุลอยู่ด้านเครดิต แสดงว่ากิจการประสบปัญหาขาดทุน ให้เขียนว่า “ขาดทุนสุทธิ” ในทางกลับกัน ถ้าในงบกำไรขาดทุนมีผลต่างด้านเครดิต และงบดุลมีผลต่างด้านเดบิต แสดงว่ากิจการมีผลกำไร ให้เขียนว่า “กำไรสุทธิ”

7) รวมยอดจำนวนเงินในแต่ละช่องของงบกำไรขาดทุนและงบดุล

2.3.3.4 ประโยชน์ของกระดาดำทำการ

- 1) ทำให้ทราบผลการดำเนินงานของกิจการในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งว่ามีผลกำไรหรือขาดทุนเป็นจำนวนเท่าใด
- 2) ทำให้ทราบฐานะทางการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งว่ามีสินทรัพย์หนี้สิน และส่วนของผู้เป็นเจ้าของเป็นจำนวนเงินเท่าใด
- 3) ทำให้สามารถทำการปรับปรุงบัญชีในกรณีมีข้อผิดพลาดในการบันทึกบัญชีขั้นต้นได้สะดวก ก่อนที่จะนำข้อมูลไปจัดทำงบการเงิน
- 4) ทำให้การจัดทำงบการเงินเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง

2.3.3.5 งบการเงิน

งบการเงิน (Financial Statement) เป็นการนำเสนอฐานะการเงินและผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการอย่างมีแบบแผน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้เกี่ยวข้องกิจการในการตัดสินใจดำเนินธุรกิจต่อ หรือขยายกิจการในอนาคต

1) การจัดทำงบกำไรขาดทุน

1.1 เขียนหัวงบกำไรขาดทุน ประกอบด้วย ชื่อกิจการที่จัดทำ, ชื่องบกำไรขาดทุน และระยะในการจัดทำงบกำไรขาดทุน

1.2 นำข้อบัญญัติหมวดรายได้มาลงรายการทางด้านเครดิต

1.3 นำข้อบัญญัติหมวดค่าใช้จ่ายมาลงรายการทางด้านเดบิต

1.4 รวมยอดจำนวนเงินในด้านเดบิตและด้านเครดิตมาลบกัน นำผลต่างที่ได้ไปลงรายการทางด้านที่มีผลรวมน้อยกว่า

1.5 ถ้าผลรวมทางด้านเดบิตมากกว่าด้านเครดิตแสดงว่ากิจการมีผลขาดทุนสุทธิ และในทางกลับกันถ้ายอดรวมทางด้านเครดิตมากกว่าด้านเดบิต แสดงว่ากิจการมีผลกำไรสุทธิ

2) การจัดทำงบดุล

2.1 เขียนห้วงบดูล ประกอบด้วย ชื่อกิจการที่จัดทำ ชื่อบดูล และ
ระยะเวลาในการจัดทำบดูล

2.2 นำข้อบัญญัติหมวดสินทรัพย์มาลงรายการทางด้านเดบิต

2.3 นำข้อบัญญัติหมวดหนี้สินและส่วนของเจ้าของมาลงรายการทางด้าน
เครดิต

2.4 หาผลรวมสินทรัพย์ทางด้านเดบิต หนี้สินและส่วนของเจ้าของทางด้าน
เครดิต

2.5 ผลรวมทางด้านเดบิตและด้านเครดิตจะต้องเท่ากัน

3) ประโยชน์ของงบการเงิน

3.1 เพื่อแสดงผลการดำเนินงานของกิจการในรอบระยะเวลาหนึ่งว่ามีผล
กำไรหรือขาดทุนเป็นจำนวนเท่าใด

3.2 เพื่อแสดงฐานะทางการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง ว่ามีสินทรัพย์
หนี้สินและส่วนของเจ้าของ เป็นจำนวนเท่าใด

3.3 เพื่อเป็นเอกสารประกอบการกู้เงินจากสถาบันการเงินหรือบุคคล

3.4 เพื่อเป็นเอกสารประกอบการตัดสินใจในการลงทุน การดำเนินกิจการต่อ
หรือการเลิกกิจการ

3.5 เพื่อแสดงต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสรรพากร

2.3.4 การปิดบัญชี

2.3.4.1 ความหมายของการปิดบัญชี

การปิดบัญชี (Closing Entries) หมายถึง การโอนบัญชีที่เกี่ยวข้องกับบัญชี
ทุน ซึ่งเป็นบัญชีชั่วคราว ได้แก่ บัญชีถอนใช้ส่วนตัว/เงินถอน (หมวด 3) บัญชีรายได้ (หมวด 4)
และบัญชีค่าใช้จ่าย (หมวด 5) ไปยังบัญชีทุน เพื่อหายอดคงเหลือของบัญชีทุนที่ถูกต้อง ณ วันสิ้น
งวดบัญชีรวมทั้งการหายอดคงเหลือของบัญชีสินทรัพย์ (หมวด 1) และบัญชีหนี้สิน (หมวด 2) หรือ
การทำให้ยอดรวมของเดบิตเท่ากับยอดรวมของด้านเครดิตของแต่ละหมวดบัญชี

2.3.4.2 การปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป

การปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป มีอยู่ 4 ขั้นตอน

1) โอนบัญชีรายได้ไปบัญชีสรุปผลกำไรขาดทุน

2) โอนบัญชีค่าใช้จ่ายไปบัญชีสรุปผลกำไรขาดทุน

3) โอนกำไรสุทธิ/ขาดทุนสุทธิ (ผลต่างจากบัญชีสรุปผลกำไรขาดทุน) ไปบัญชีทุน

4) โอนบัญชีถอนใช้ส่วนตัว/เงินถอนไปบัญชีทุน

2.3.4.3 การปิดบัญชีแยกประเภททั่วไป

การปิดบัญชีแยกประเภททั่วไป แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 คือ การผ่านรายการปิดบัญชีจากสมุดรายวันทั่วไป ไปบัญชีแยกประเภททั่วไป

ขั้นตอนที่ 2 คือ การหายอดคงเหลือ (Balancing) ของบัญชีที่มียอดคงเหลืออยู่ จะมีเพียง 3 หมวดเท่านั้น คือ หมวดสินทรัพย์ หมวดหนี้สิน และหมวดส่วนของเจ้าของ

2.3.4.4 การจัดทำบทดลองหลังปิดบัญชี

การจัดทำบทดลองหลังปิดบัญชี หมายถึง บทดลองที่ทำขึ้นหลังจากที่กิจการปิดบัญชีเรียบร้อยแล้ว ประกอบด้วยบัญชีหมวดสินทรัพย์ หมวดหนี้สิน และหมวดส่วนของเจ้าของ (ทุน) เท่านั้น ซึ่งเป็นยอดคงเหลือที่จะยกไปในงวดบัญชีถัดไป บทดลองหลังปิดบัญชีจะต่างจากบทดลองก่อนปิดบัญชี

การทำบทดลองหลังปิดบัญชีมีวิธีการ ดังนี้

- 1) เขียนหัวบทดลอง
- 2) เขียนชื่อบัญชีลงในช่องชื่อบัญชี โดยเรียงตามผังบัญชีและเขียนเฉพาะบัญชีที่มียอดคงเหลือ
- 3) เขียนเลขที่บัญชีลงในช่องเลขที่บัญชี
- 4) เขียนจำนวนเงินลงในช่องเดบิตหรือเครดิตแล้วแต่ลักษณะของบัญชี โดยดูยอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภททั่วไปตรงยอดยกไปหรือยอดยกมา
- 5) รวมยอดทั้ง 2 ช่อง ซึ่งจะได้เท่ากัน

2.3.4.5 วงจรบัญชี

วงจรบัญชี หมายถึง ขั้นตอนในการจัดทำบัญชีเรียงตามลำดับตั้งแต่ต้นจนจบการกำหนดวงจรบัญชี มีรายละเอียดดังนี้

- 1) วิเคราะห์รายการค้าหรือการบันทึกรายการเปิดบัญชี
- 2) การบันทึกรายการค้าในสมุดรายวันทั่วไป
- 3) การผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภททั่วไป

- 4) การจัดทำบทดลองก่อนปิดบัญชี
- 5) การทำกระดาษทำการ
- 6) การปรับปรุงรายการ
- 7) การทำงานการเงิน
- 8) การปิดบัญชี
- 9) การทำงานบทดลองหลังปิดบัญชี

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหานรินทร์ สุมโน (2560) บทความนี้กล่าวถึงความสำคัญของการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาไทยเป็นอย่างยิ่ง การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะครูผู้สอนจะต้องรู้วิธีการในการบูรณาการในกลุ่มสาระเดียวกัน หรือระหว่างกลุ่มสาระ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ความหมายของการบูรณาการหลักสำคัญของการบูรณาการ คุณค่าของการบูรณาการ ประโยชน์ของการบูรณาการ รวมถึงการจัดการเรียนรู้ หลักการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การจัดสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

เบญจวรรณ ทิมสุวรรณ และรัชณี สรรเสริญ (2555) บทความนี้เป็นการเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการที่เน้นตามแนวทางการประกันคุณภาพ การศึกษา ซึ่งกำหนดความหมายของการบูรณาการ คือ การผสมกลมกลืนของแผน กระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรร ทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญของสถาบัน การบูรณาการที่มีประสิทธิผล เป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งการดำเนินการของ แต่ละองค์ประกอบภายในระบบการจัดการ ผลการดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์ ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นแนวคิดของการบูรณาการตามพันธกิจ ที่ประกอบด้วยการบูรณาการการเรียนการสอน กับกระบวนการวิจัย การเรียนการสอนกับบริการวิชาการ และการเรียนการสอนกับทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และกิจกรรมนักศึกษา รวมทั้งการกำหนดแนวทางการประเมินบูรณาการ และข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

มารีน่า หมาดปันจ่อ (2555) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาคิดเชิงเหตุผลตามแนวคิดศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 และเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนเอกชน สอนศาสนา

อิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลาและสตูล โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากโรงเรียนสตรีศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผลตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (E1/E2) และสถิติทดสอบแบบที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 77.91/77.16 ผ่านเกณฑ์ 75/75 2) ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงวิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีระศักดิ์ สมยานะ และคณะ (2560) การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและสนับสนุนด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณจากข้อมูลปฐมภูมิของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนทั้งหมด 32 ตำบล และคัดกรองให้เหลือเพียง 17 ตำบล 20 ชุมชน ที่มีศักยภาพที่สามารถแข่งขันในประชาคมอาเซียนได้ อาศัยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) วิเคราะห์ศักยภาพด้วย SWOT analysis และ Diamond Model ของ Michael E. Porter อภิปรายผลด้วยข้อมูลสถิติ คือ ค่าเฉลี่ยในลักษณะของสถิติเชิงพรรณนา และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาของโครงการด้วย 6 มิติ เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรและสามารถหาแนวทางในการพัฒนาของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยังมีการใช้กระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ของกลุ่มเกษตรกรชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดผลของการนำไปใช้ต่อไป ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่มีจุดแข็ง คือ กลุ่มเกษตรกรทุกกลุ่มมีองค์ความรู้ด้านการทำเกษตรจากปราชญ์เกษตรกรชุมชน นักวิจัยจึงได้ถอดบทเรียนโดยการจัดการความรู้ ได้ 6 ด้าน ได้แก่ (1) องค์ความรู้ในการจัดการปัจจัยการผลิต (2) องค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (3) องค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าปลอดภัย (4) องค์ความรู้ในการจัดการตลาด (5) องค์ความรู้ในการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อต่อยอดมูลค่า และ (6) องค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน (GAP) นอกจากนี้การวิเคราะห์ศักยภาพยังพบจุดอ่อนของเกษตรกรนักวิจัยจึงได้เพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มเกษตรกรผ่านกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม คือ 1) “การพัฒนาแนวปฏิบัติมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย”

2) “การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตร” และ 3) “การพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการบริหารจัดการฟาร์มและการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน” สามารถเพิ่มศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.63 ได้ผลลัพธ์ของการพัฒนา 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชน และด้านการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตร เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.36 รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.91 ด้านการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชน สูตรอาหารปลอดภัย เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.09 ด้านพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตร ด้วยปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.27 ด้านการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และด้านการต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.45 สุดท้ายคือ ด้านการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชน อย่างสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.64 แสดงให้เห็นว่าการวิจัยในระยะต่อไปควรที่จะให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เพื่อแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรให้สามารถแข่งขันในประชาคมอาเซียนได้ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ซึ่งเป็นภารกิจตามพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 โดยมีการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เกษตรกร สถาบันการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค และเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2559 คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ผู้แทนกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เป็นกรรมการ ได้ให้ความเห็นชอบต่อแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ปรารภ มินเสน และภาคภูมิ ดาราพงษ์ (2562) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพจากการให้ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของกลุ่มชุมชนเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียนใน 3 โครงการได้แก่ 1. เรื่อง “แนวปฏิบัติมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย” 2. เรื่อง “บรรจุภัณฑ์และการพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตร” และ 3. เรื่อง “แนวทางการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการบริหารจัดการฟาร์มและการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน” โดยแยกเป็นประเด็นย่อยอีก 6 ประเด็น โดยทำการจัดอบรมรวมทั้งสิ้น 3 ครั้งแยกตามแต่ละโครงการ ตัวอย่างวิจัยเป็นตัวแทนจากกลุ่มชุมชนเกษตรกร จำนวน 20 กลุ่ม จาก 17 ตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยสมัครใจเข้าร่วมอบรม มีการนำผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้วย SWOT analysis มาเป็นแนวทางการ

ให้ความรู้อบรมเชิงปฏิบัติการ การเพิ่มศักยภาพของกลุ่มชุมชนเกษตร โดยได้มีการประเมินประสิทธิผลการจัดการความรู้ จากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการจัดกิจกรรมในแต่ละประเด็นย่อยของแต่ละโครงการทั้งสิ้น 6 ชุด แยกตาม 6 ประเด็นย่อย ใน 3 โครงการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Wilcoxon matched pairs signed rank test ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจในแต่ละประเด็นย่อยทั้ง 6 ประเด็น ใน 3 โครงการ ของการวิจัยประสิทธิผลการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของกลุ่มชุมชนเกษตร จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม ทุกประเด็นย่อยของการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ธนรัตน์ ครุวรรณเจริญ (2554) การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นในการเพิ่มศักยภาพการผลิตให้กับเกษตรกรตำบลเขาหินเหนื่อ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยการส่งเสริมให้ทำเกษตรอินทรีย์ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการนำเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์มาพัฒนาศักยภาพการผลิต 2) เพื่อสร้างนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพการผลิตของเกษตรกร ตำบลเขาหินเหนื่อ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาของเกษตรกรตำบลเขาหินเหนื่อ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วจึงทำการถ่ายทอดความรู้เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ให้กับชาวบ้านโดยมีการสอบถามความเข้าใจในการทำเกษตรอินทรีย์ก่อนและหลังฝึกอบรมการทำเกษตรอินทรีย์ พร้อมสร้างเครื่องทำปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด และเครื่องอบแห้งแบบ Dehumidify Dryer เพื่อช่วยในการทำเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งมีการเก็บข้อมูลในการทำเกษตรก่อนและหลังทำเกษตรอินทรีย์ จากการศึกษาพบว่าจากข้อมูลเชิงสถิติก่อนและหลังการฝึกอบรมเรื่องเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลเขาหินเหนื่อ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ แสดงให้เห็นว่าหลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีความเข้าใจในเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้สามารถสรุปได้เมื่อเกษตรกรตำบลเขาหินเหนื่อ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ทำเกษตรอินทรีย์แล้วนั้น มีค่าใช้จ่ายที่ลดลงหลังการทำเกษตรอินทรีย์พบว่า สามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยลงได้ 6,000 บาทต่อไร่ต่อปี ค่าใช้จ่ายในเรื่องยาฆ่าแมลงและปราบศัตรูพืช 700 บาทต่อไร่ต่อปี รวมแล้ว 6,700 บาทต่อไร่ต่อปี เนื่องจากการปลูกพืชโดยใช้ปุ๋ยที่ผลิตมาจากวัสดุธรรมชาติช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตรลง รวมทั้งลดการใช้สารเคมีในการทำเกษตร จึงช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตรทำให้ผลกำไรจากการทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์สูงขึ้นจากการทำการเกษตรแบบเดิม เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นและสนใจทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น เนื่องจากเห็นว่าการทำเกษตรอินทรีย์มีประโยชน์ จึงสามารถกล่าวได้ว่าการทำเกษตรอินทรีย์สามารถเพิ่มศักยภาพการผลิตให้กับเกษตรกรได้จริง

จุฬารัตน์ จิตไพศาลวัฒนา และคณะ (2559) งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การบรรยายสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การศึกษากรณีตัวอย่างการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีที่ดีทั้งในประเทศและต่างประเทศและการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่นักบัญชีไทยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 20 คนนอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 ท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบรูปแบบ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) การจัดการศึกษาประกอบด้วย 1.1) นโยบายการจัดการศึกษา ที่สนับสนุนการพัฒนาและยกระดับความสามารถของนักบัญชีไทยให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล 1.2) สภาพของนักบัญชีไทยในปัจจุบัน ที่ต้องได้รับการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความรู้เท่าทันต่อมาตรฐานบัญชีที่เป็นสากล 1.3) สภาพคุณลักษณะของนักบัญชีที่มีความพร้อม ตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนได้แก่พฤติกรรมการศึกษา ใบอนุญาต ประสบการณ์ การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ การรับรองด้านจรรยาบรรณ และคุณลักษณะทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทางวิชาชีพ ความรู้เฉพาะทาง ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะการจัดการ และทักษะการเรียนรู้ และ 1.4) แนวทางการจัดการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล 2) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบด้วย 1) นโยบาย แบ่งเป็น 4 ระดับได้แก่ ระดับประชาคมอาเซียน ระดับประเทศ ระดับสาขาวิชาชีพบัญชีและระดับองค์กรและหน่วยงานที่สอดคล้องกันในการยกระดับนักบัญชีไทย 2) กระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) การประเมินความต้องการ โดยระบุอาชีพ ระบุความรู้พื้นฐาน วิเคราะห์การปฏิบัติงาน ตรวจสอบภาระงาน และประเมินความต้องการจำเป็น 2.2) การวางแผนโดยกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง จัดลำดับงานและเลือกเนื้อหา และเลือกวิธีการเรียนรู้ 2.3) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยกำหนดจุดประสงค์ มาตรฐานการวัดผล 2.4) การเตรียมการ โดยจัดทำแบบทดสอบ คู่มือ และสื่อ และตรวจสอบและปรับปรุง 2.5) การดำเนินการแบบมีพี่เลี้ยง โดยจัดกลุ่มระบุปัญหา ทำกระบวนการ นำสู่ปฏิบัติ สรุปผล 2.6) การประเมินผลและรายงานผล และ 3) คุณลักษณะนักบัญชีไทยที่มีความพร้อม ได้แก่ การมีคุณสมบัติตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนและมีคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ความรู้ เท่าทัน ทางวิชาชีพ ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการจัดการ และทักษะการเรียนรู้

วิศรา เหล่าบำรุง (2559) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบุพปัจจัยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีผลต่อคุณภาพข้อมูลทางบัญชี 2) เพื่อเปรียบเทียบบุพปัจจัยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีผลต่อคุณภาพข้อมูลทางบัญชี กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่ง

ชั้น (Stratified Random Sampling) ประเภทของธุรกิจ โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่าง (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชายร้อยละ 51.00 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 74.50 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ 30,000-60,000 บาท ร้อยละ 44.50 อายุเฉลี่ย 37.52 ปี ประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 7.82 ปี ประเภทธุรกิจ ค่าปลีก ร้อยละ 39.00 จำนวนพนักงาน 101-150 คน ร้อยละ 31.50 ทุนจดทะเบียน 50-100 ล้านบาท ร้อยละ 31.50 รายได้รวมต่อปี 50-100 ล้านบาท ร้อยละ 39.00 สินทรัพย์รวมต่อปี 50-100 ล้านบาท ร้อยละ 40.50 พบว่า บุพปัจจัยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่างกัน มีผลต่อคุณภาพข้อมูลทางบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เอมอร์ ไมตรีจิตร์ (2560) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนหรือสหกรณ์เกษตรกรรม จังหวัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการวิจัยตามทฤษฎีการเรียนรู้ 3 กฎ พบว่า 1) กฎแห่งความพร้อม ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนจากหน่วยงานราชการเข้ามาอบรมให้ความรู้ตามนโยบายรัฐบาล ทำให้ประชาชนในชุมชนรับรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนและสามารถเรียนรู้วิธีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องได้ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการพูดคุยกันในกลุ่ม 2) กฎแห่งการฝึกหัด ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ยินยอมเสียเวลาในการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย เพื่อจัดทำบัญชีครัวเรือนเนื่องจากเรียนรู้ว่าการจัดทำบัญชีก่อให้เกิดประโยชน์ และเรียนรู้วิธีการบันทึกบัญชีได้ถูกต้องเนื่องจากได้รับการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มาให้ความรู้ สามารถบันทึกข้อมูลที่สำคัญเป็นประโยชน์สำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจในการใช้จ่ายเงิน ข้อมูลที่บันทึกเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถใช้สอนบุคคลในครอบครัวเรื่องค่าใช้จ่ายเงินจําเป็น คิดออกแบบการจดบัญชีอย่างง่าย ๆ เพื่อให้เหมาะกับการใช้งานสำหรับตนเอง 3) กฎแห่งความพอใจ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่พอใจที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือน เพราะการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้รับรู้รายรับ-รายจ่าย ที่เกิดขึ้นในครอบครัว นำข้อมูลทางบัญชีที่ได้บันทึกไว้มาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวเกิดหนี้สิน เรียนรู้วิธีการลดรายจ่าย สร้างรายได้ โดยนำความรู้ที่ได้จากการจัดทำบัญชีครัวเรือนช่วยวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดคุณค่าและมีเงินออมเพิ่มขึ้น

ณภัทรวิญญู ไชยสุราช และวัชร มนต์สนธิ (2560) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีไทย โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมี 4 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ (1) ความรู้ทางวิชาชีพ (2) จรรยาบรรณทางวิชาชีพ (3) ประสบการณ์ทำงานทางวิชาชีพ และ (4) การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยประชากรของงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สอบบัญชีที่เป็น

สมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 390 ราย โดยนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการสร้างสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยหรือตัวแปรอิสระ 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ความรู้ทางวิชาชีพ จรรยาบรรณทางวิชาชีพ ประสบการณ์ทำงานทางวิชาชีพ และการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับทักษะความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีไทยอย่างมีนัยสำคัญ

กมลเนตร สุภาพ (2560) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาความรู้ทางด้านบัญชีและวิธีการให้บริการความรู้สำหรับผู้ทำบัญชี พร้อมทั้งเปรียบเทียบจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การจัดทำบัญชี และประเภทธุรกิจ ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ทำบัญชีใน 5 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดตาก จังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดสุโขทัย ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ราย โดยการเลือกสุ่มแบบกำหนดสัดส่วนให้แต่ละจังหวัดและแต่ละประเภทธุรกิจ หลังจากนั้นสุ่มแต่ละกิจการอย่างไม่เจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดย การใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ร่วม ผลการวิจัย พบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุ 25 – 30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี 1 – 3 ปี ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาความรู้ทางด้านบัญชีจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การจัดทำบัญชีและประเภทธุรกิจ พบว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้ทำบัญชีเพศชาย หรือเพศหญิง ช่วงระดับอายุใด ช่วงระดับการศึกษาใด หรือไม่ว่าผู้ทำบัญชีมีประสบการณ์การจัดทำบัญชีเท่าใด และทำงานอยู่ในทุกประเภทธุรกิจ มีความต้องการพัฒนาความรู้ทั่วไปของการบัญชี การบันทึกบัญชี และการจัดการการเงิน มากที่สุด ไม่แตกต่างกัน สำหรับผลการเปรียบเทียบความต้องการในด้านวิธีการให้บริการความรู้สำหรับผู้ทำบัญชีจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การจัดทำบัญชีและประเภทธุรกิจ พบว่า ผู้ทำบัญชีเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการวิธีการให้บริการความรู้แตกต่างกัน ผู้ทำบัญชีอายุต่ำกว่า 25 ปี อายุ 31 – 35 ปี และอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความต้องการวิธีการให้บริการความรู้โดยการเข้ารับการอบรม สัมมนา มากที่สุด ผู้ทำบัญชีที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรี ผู้ทำบัญชีทุกช่วงประสบการณ์ และผู้ทำบัญชีในทุกประเภทธุรกิจ มีความต้องการวิธีการให้บริการความรู้โดยการเข้ารับการอบรม สัมมนา มากที่สุด ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปกำหนดแนวทางเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านบัญชีที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ทำบัญชีตามคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันออกไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนารุรกิจชุมชน ชาวมัง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร ชาวมัง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร ชาวมัง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มาลงทะเบียนเข้ารับการอบรมการทำบัญชี จำนวน 30 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ชุมชนในการทำบัญชี
2. รูปแบบการทำบัญชีเบื้องต้น (การทำบัญชีการค้าจากสมุดรายวันทั่วไป)
3. สร้างรูปแบบการทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรที่เหมาะสมในการทำธุรกิจของชุมชนที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. จัดประชุมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร
2. จัดทำรูปแบบที่เหมาะสมในการทำบัญชีให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร

3. ทำการทดลองใช้รูปแบบการทำบัญชีที่สร้างขึ้นและใช้ทำบัญชีกับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรทั้ง 30 คน ที่ร่วมการประชุม

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและทีมงานทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามถึงวิถีชีวิตในการทำธุรกิจของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร เพื่อนำข้อมูลมาทำการสร้างรูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสมให้กับกลุ่มเกษตรกรด้วยตนเอง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำรูปแบบการทำบัญชีเบื้องต้นมาทำการสัมภาษณ์การทำบัญชี เพื่อให้เห็นว่าทำได้หรือทำไม่ได้ เข้าใจหรือไม่เข้าใจ จากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน
2. สร้างรูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสมให้กับกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพร
3. นำรูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสมในการนำธุรกิจชุมชนมาทำการทดสอบทำบัญชี เพื่อตรวจวิธีการทำบัญชีว่าทำได้หรือทำไม่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 30 คน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนารัฐกิจชุมชน ชาวม้ง ตำบลเจ๊กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่มพบว่า

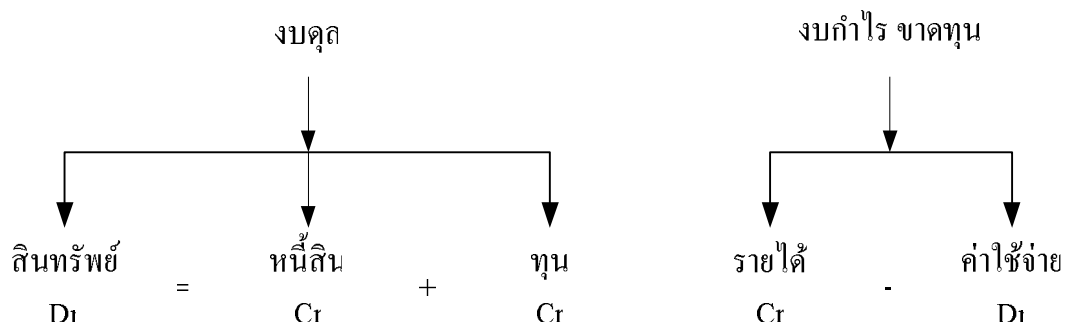
4.1 กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรมีความจำเป็นต้องทำบัญชีในการค้าขายอย่างมาก

1. กลุ่มเกษตรกรได้มีการจัดทำบัญชีในการค้าขายพืชสมุนไพร แต่ไม่รู้ว่าเป็นรูปแบบของบัญชี
2. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรได้เพียงแต่จดราคาขายไปเท่าไรเพียงอย่างเดียว
3. กลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพรคิดว่าจะทำบัญชีได้ แต่ต้องขอเรียนรู้วิธีการทำบัญชีก่อน
4. ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มของเกษตรกร คือ การอ่านและการพูดภาษาไทย มีการทะเลาะกัน และเรื่องยาเสพติดบางส่วน
5. รูปแบบการจัดทำบัญชีที่เสนอมาคิดว่าทำได้
6. ต้องการให้หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยในทุกด้าน
7. ต้องการทำตามความเข้าใจของกลุ่ม แต่อยู่ในรูปแบบของการทำบัญชี ได้แก่ การจดยอดการซื้อขาย และขายได้เท่าไร
8. ปัญหาการทำบัญชี ไม่มีความรู้ในการทำบัญชีเลย และไม่มีธุรกิจขนาดใหญ่ที่ต้องทำบัญชี
9. ที่ต้องการคือให้เข้าใจถึงวิธีทำบัญชีกับความรู้ที่กลุ่มมีอยู่ในเรื่องการทำบัญชีเท่าที่มีความเข้าใจ

4.2 การอบรมเรียนรู้วิธีการทำบัญชี

4.2.1 การบัญชีมี 5 หมวด ได้แก่

1. สินทรัพย์ ได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ ผู้ได้ะ ปากกา ดินสอ รถ สิ่งที่มีค่าที่กิจการเป็นเจ้าของ (สินทรัพย์หมุนเวียน + สินทรัพย์ถาวร)
2. หนี้สิน ได้แก่ เงินกู้เจ้าหนี้ ตัวเงิน เงินเบิกเกินบัญชี ค่าจ้าง ภาระที่ต้องชำระในอนาคต
3. ทุน ได้แก่ หุ้นทุน กำไรส่วนเกิน ส่วนของเจ้าของ (คนเดียว) ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน
4. รายได้ ได้แก่ การขาย การบริการ การรับคืน ส่วนลดการจ่าย ดอกเบี้ยเงินฝาก เงินปันผล (มีเงินเข้ามา)
5. ค่าใช้จ่าย ได้แก่ ต้นทุนขาย ต้นทุนซื้อ การบริการ ค่าเช่า ค่าโฆษณา ค่าน้ำ ค่าไฟ ดอกเบี้ยที่จ่าย (เงินที่จ่ายออกไป)

ตารางที่ 4.1 การอบรมการบัญชี 5 หมวด

ความรู้การบัญชี (30 คน)	มีความเข้าใจ	ไม่เข้าใจ
การบัญชี 5 หมวด	3	27

จากตารางที่ 4.1 ผู้เข้าอบรมการบัญชี 5 หมวด พบว่า ผู้ที่มีความเข้าใจ 3 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้ากลุ่ม ส่วน 27 คน ไม่เข้าใจเรื่องการบัญชี

4.2.1 การอบรมบัญชี 1, 2 การเงินธุรกิจ การวางระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี พบว่า

1. บัญชี 1 เนื้อหาเกี่ยวกับ สินทรัพย์
2. บัญชี 2 เนื้อหาเกี่ยวกับ การซื้อขาย
3. การเงินธุรกิจ เนื้อหาเกี่ยวกับ การจัดการทางการเงิน การจัดหาเงิน การวิเคราะห์ผลตอบแทนความเสี่ยง
4. การวางระบบบัญชี เนื้อหาเกี่ยวกับ การจัดเก็บข้อมูลทางบัญชีและการเงิน
5. การตรวจสอบบัญชี เนื้อหาเกี่ยวกับ การวางแผนงานตรวจ การสรุปผล

ตารางที่ 4.2 การอบรมบัญชี 1, 2 การเงินธุรกิจ การวางระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี

ความรู้การบัญชี (30 คน)	มีความเข้าใจ	ไม่เข้าใจ
บัญชี 1, 2 การเงินธุรกิจ การวางระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี	3	27

จากตารางที่ 4.2 ผู้เข้าอบรมบัญชี 1, 2 การเงินธุรกิจ การวางระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี พบว่า ผู้ที่มีความเข้าใจ 3 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้ากลุ่ม ส่วน 27 คน ยังไม่เข้าใจวิธีการทางบัญชี

4.2.3 การอบรมบัญชีจากสมุดรายวันทั่วไปเพื่อทำบัญชีแยกประเภท

1. รายการค้าร้านผู้ใหญ่พรชัย (ตัวอย่าง)

วันที่

- 1 เปิดกิจการเงินสด 100,000 บาท
- 4 ซื้อวัสดุ เงินสด 60,000 บาท
- 6 ซื้ออุปกรณ์ร้านค้า 8,000 บาท
- 9 รายได้ค่าบริการ เงินสด 5,000 บาท
- 15 รับชำระหนี้ทั้งหมด 6,000 บาท
- 17 จ่ายค่าน้ำค่าไฟ เงินสด 800 บาท
- 21 จ่ายค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เงินสด 500 บาท
- 25 รับรายได้ค่าบริการ เงินสด 9,000 บาท
- 30 จ่ายค่าลูกจ้าง 2,000 บาท

สมุดรายวันทั่วไป

หน้า.....

ว.ด.ป.	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
			บาท	สต.	บาท	สต.

บัญชีเงินสด

เลขที่ 101

ว.ด.ป.	รายการ	หน้า บัญชี	เดบิต		ว.ด.ป.	รายการ	หน้า บัญชี	เครดิต	
			บาท	สต.				บาท	สต.

ตารางที่ 4.3 การอบรมบัญชีจากสมุดรายวันทั่วไปเพื่อทำบัญชีแยกประเภท

ความรู้การบัญชี (30 คน)	มีความเข้าใจ	ไม่เข้าใจ
การอบรมบัญชีจากสมุดรายวันทั่วไป	-	30

จากตารางที่ 4.3 ผู้เข้าอบรมจัดทำบัญชีจากสมุดรายวันเพื่อทำบัญชีเป็นบัญชีแยกประเภท พบว่า ทั้งหมดไม่มีความเข้าใจในเรื่องการทำบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป

4.3 ผลจากการอบรมความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชี

ผลจากการอบรมความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชี พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่เข้าอบรมไม่เข้าใจในเรื่องการทำบัญชีตามหลักสากลของการทำบัญชี

4.4 ทำการประชุมและสนทนากลุ่มเกษตรกรเพื่อหาข้อสรุป

ในการทำบัญชี ตามที่กลุ่มมีความเข้าใจโดยยึดหลักการทำบัญชี พบว่า

1. เกษตรกรปลูกพืชสมุนไพรจัดจำหน่ายเอง มีธุรกิจขนาดเล็ก
2. เกษตรกรปลูกพืชสมุนไพรรับฝากขายสมุนไพร
3. การขายพืชสมุนไพรมีการต่อรองราคาขายได้

4.5 สร้างรูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกร

ทำการสร้างรูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพร 2 รูปแบบ

รูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสม แบบที่ 1

ว.ด.ป.	รายการ	ส่วนของเจ้าของ	ซื้อจาก	รับขายฝากจาก	ราคาขาย	รวมเงิน	
						บาท	สต.
รวมเงิน							

รูปแบบการจัดทำบัญชีที่เหมาะสมของเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรจากข้อสรุปในการ
สนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นใน 1 สัปดาห์

รูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสม แบบที่ 2

หน้า 1

ส่วนของ เจ้าของ	รายการ	ว.ด.ป.	ราคาขาย	รวมเงิน	
				บาท	สต.

หน้า 2

ชื่อจาก	รายการ	ว.ด.ป.	ราคาขาย	รวมเงิน	
				บาท	สต.

รับขายฝาก จาก	รายการ	ว.ด.ป.	ราคาขาย	รวมเงิน	
				บาท	สต.

รูปแบบการจัดทำบัญชีที่เหมาะสมของเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรจากข้อสรุปที่สร้างขึ้น แยกเป็นหน้ารายการ

4.6 ทดสอบการทำบัญชีจากรูปแบบบัญชีที่สร้างขึ้นในรูปแบบที่ 1

ทำการทดสอบการทำบัญชีจากรูปแบบบัญชีที่สร้างขึ้นในรูปแบบที่ 1 พบว่า ตารางที่ 4.4 การทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรจากรูปแบบการทำบัญชีที่สร้างขึ้นใน 1 สัปดาห์ ของรูปแบบที่ 1

ความรู้/เข้าใจทางการบัญชี (30 คน)	ทำได้	ทำไม่ได้
รูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสมใน รูปแบบที่ 1	30	-
รวม	30	-

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรสามารถทำบัญชีตามรูปแบบที่ 1 สามารถทำได้ทุกคน

4.7 ทดสอบการทำบัญชีจากรูปแบบบัญชีที่สร้างขึ้นในรูปแบบที่ 2

ตารางที่ 4.5 การทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรจากรูปแบบการทำบัญชีที่สร้างขึ้นในรูปแบบที่ 2

ความรู้/เข้าใจทางการบัญชี (30 คน)	ทำได้	ทำไม่ได้
รูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสมใน รูปแบบที่ 2	30	-
รวม	30	-

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรสามารถทำบัญชีตามรูปแบบที่ 2 สามารถทำได้ทุกคน

4.8 ผลการวิจัยจากข้อค้นพบในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากตารางที่ 4.1 เป็นการอบรมเรื่อง การบัญชี 5 หมวด ให้กับกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพร จำนวน 30 คน พบว่า มี 3 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้ากลุ่ม ที่มีความเข้าใจในเรื่องการบัญชี 5 หมวด อีก 27 คน ไม่มีความเข้าใจเนื่องจากไม่ค่อยมีการศึกษา และอ่านภาษาไทยไม่ได้เท่าที่ควร

จากตารางที่ 4.2 เป็นการอบรมทำความเข้าใจเรื่อง การบัญชี 1, 2 การเงินธุรกิจ การวางระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี ให้กับกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพร จำนวน 30 คน พบว่า มีความเข้าใจ 3 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้ากลุ่ม ที่เหลืออีก 27 คน ก็ยังไม่เข้าใจในการทำบัญชี เนื่องจากมีความรู้น้อย การอ่าน การพูดภาษาไทยไม่ได้มากนัก

จากตารางที่ 4.3 เป็นการอบรมการทำบัญชีจากสมุดรายวันทั่วไปที่จะต้องดำเนินการทำเป็นบัญชีแยกประเภทจากตัวอย่างที่ให้ไป พบว่า กลุ่มประชากรทั้งหมดไม่เข้าใจในเรื่องการทำบัญชีแบบนี้ เพราะว่าเป็นการทำบัญชีแบบเชิงวิชาการตามหลักสากลที่ต้องมีความรู้พื้นฐานมาก่อน จึงจะสามารถทำบัญชีได้ ส่วนกลุ่มเกษตรกรนั้นส่วนมากหรือเกือบทั้งหมดมีวุฒิการศึกษาน้อยและอ่านภาษาไทยไม่ค่อยได้ ประกอบกับขาดความเข้าใจในการทำบัญชี

จากตารางที่ 4.4 เป็นการทำบัญชีของเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรจากรูปแบบการทำบัญชีที่ 1 ที่ร่วมกันสร้างตามข้อตกลงในการสนทนากลุ่ม และทางกลุ่มก็มีส่วนร่วมในการทำบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มทั้ง 30 คน พบว่า กลุ่มเกษตรกรทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีในรูปแบบที่ 1 ที่สร้างขึ้น ทั้งหมดทุกคนสามารถทำได้

จากตารางที่ 4.5 เป็นการทำบัญชีของเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรจากรูปแบบการทำบัญชีที่ 2 ที่ร่วมกันสร้างตามข้อตกลงในการสนทนากลุ่ม และทางกลุ่มก็มีส่วนร่วมในการทำบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มทั้ง 30 คน พบว่า กลุ่มเกษตรกรทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีในรูปแบบที่ 2 ที่สร้างขึ้น ทั้งหมดทุกคนสามารถทำได้

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรกลุ่มชาติพันธุ์ชาวม้งได้เรียนรู้และพัฒนาความรู้ทางบัญชีร่วมกัน โดยสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในสังคม และเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวม้งตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของวิธีการทางบัญชี เกิดการเรียนรู้วิธีการทางบัญชี และสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการสนทนากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรเรื่องการทำบัญชี พบว่า

1. ทางกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรมีการทำบัญชีแบบความเข้าใจของตนเอง และไม่รู้ว่าเป็นการทำบัญชี เป็นเพียงการจดลงในสมุดบันทึกเท่านั้น
2. ทางกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรมีความเห็นว่า อยากทำบัญชีเหมือนกัน แต่ต้องให้ทางกลุ่มมีความเข้าใจทางบัญชีที่กลุ่มเห็นว่าเหมาะสมทำได้ด้วย
3. ผลจากการอบรมการทำบัญชีตามหลักการทำบัญชีในเรื่องการเรียนรู้วิธีการทำบัญชี หมวดการบัญชี 5 หมวด การอบรมบัญชี 1 และ 2 การเงินธุรกิจ การวางระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี พบว่า มี 3 คน ที่มีความเข้าใจ อีก 27 คน ไม่มีความเข้าใจ
4. ผลจากการอบรมการทำบัญชีจากสมุดรายวันทั่วไป พบว่า ผู้เข้าอบรมทุกคนไม่เข้าใจในข้อมูลและวิธีการลงบัญชีในเนื้อหาต่างๆ เหตุผล เพราะมีความซับซ้อน และทางกลุ่มขาดความรู้ อ่านภาษาไทยไม่ค่อยได้ ไม่เข้าใจภาษาไทยเท่าที่ควร
5. ผลการสนทนากลุ่มที่ได้เรียนรู้และพัฒนาความรู้ทางบัญชีเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการทำบัญชีได้สร้างรูปแบบที่เหมาะสมและทำการทดสอบทำบัญชีความรู้แบบที่สร้างขึ้น 2 รูปแบบ พบว่า รูปแบบที่ 1 กลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพร สามารถทำบัญชีตามรูปแบบที่สร้างขึ้นได้ทุกคน รูปแบบที่ 2 กลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพร สามารถทำบัญชีตามรูปแบบได้ทุกคน โดยการทำทีละหน้าแล้วนำมารวมกัน
6. กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพร เมื่อได้เรียนรู้วิธีการทางบัญชีและร่วมกันสร้างรูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสมทั้ง 2 รูปแบบแล้ว พบว่า เกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรเห็นประโยชน์ในการทำบัญชีและสามารถทำบัญชีตามรูปแบบที่สร้างขึ้นได้ สามารถนำวิธีการทางบัญชีไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 เกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรที่เป็นชาวเขาส่วนมากยังขาดความรู้ในการศึกษา และความรู้ทางภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ถ้ามีการจัดการอบรมวิธีการทางบัญชีแล้วค่อยเกิดการเรียนรู้ ตอนช่วงแรกในการอบรมอาจจะไม่ค่อยเข้าใจ แต่พออบรมไปแล้วเมื่อเกิดการเรียนรู้ และพัฒนา ความรู้ทางบัญชีสามารถสร้างรูปแบบทางบัญชีที่เหมาะสมได้ และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปได้ ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

5.2.2 เกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรหากมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมวิธีการทางบัญชีแล้ว จะเกิดความพึงพอใจในตนเอง และในกลุ่มเกษตรกรด้วยที่สามารถ จัดทำบัญชีได้ และสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งการดำเนิน ธุรกิจทางการเกษตรได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการนำผลการวิจัยไปขยายผลแก่ชุมชนอื่นให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. มปท, 2544.
- ชนาธิป พรกุล. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. มปท, 2544.
- เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว. การสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นิวัฒณ์พร, 2544.
- ภูตินันท์ อติพิทยางกูร. การบริหารช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2546.
- สภาวิชาชีพการบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน. ม.ป.ท., 2558.
- วีระศักดิ์ สมยานะ และคณะ. การวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2560.
- ทศนา แหมมณี. “การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดล CIPPA.” ใน การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมครู โรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงเรียนเทคนิควิมลบริหารธุรกิจ, 2542.
- กมลเนตร สุภาพ. “ความต้องการพัฒนาความรู้ทางด้านบัญชีและวิธีการให้บริการความรู้สำหรับผู้ทำบัญชีในธุรกิจภาคเหนือตอนล่าง 1.” วารสารวิทยาการจัดการ. 34(กรกฎาคม-ธันวาคม 2560) : 29-54.
- จุฬารัตน์ จิตไพศาลวัฒนา และคณะ. “รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน.” Veridian E-Journal, Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 9(มกราคม – เมษายน 2559) : 501-515.
- ณภัทรวัลย์ ไซสุราช และวัชร มนต์สนธิ. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีไทย.” วารสารวิทยาการจัดการ. 34(มกราคม-มิถุนายน 2560) : 1-26.
- ธนรัตน์ ครุวรรณเจริญ. “การสร้างนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพการผลิตของเกษตรกร ตำบลเขาหินเหนือ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์.” วารสารจันทร์เกษมสาร. 17(กรกฎาคม – ธันวาคม 2554) : 20-30.

เบญจวรรณ ทิมสุวรรณ และรัชณี สรรเสริญ. “การบูรณาการ: กระบวนทัศน์ในการประกันคุณภาพการศึกษา.” วารสารการพยาบาลและการศึกษา. 5(พฤษภาคม-สิงหาคม 2555) : 2-13.

ปรารธนา มินเสน และภาณุภูมิ ดาราพงษ์. “ประสิทธิผลการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน.” วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. 7(มกราคม – เมษายน 2562) : 35-46.

พระมหานรินทร์ สุมโน. “การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในศตวรรษที่ 21.” วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มจร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย. 5(มกราคม - มิถุนายน 2560) : 109-121.

วิศรา เหล่าบำรุง. “นุพปัจจัยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีผลต่อคุณภาพข้อมูลทางบัญชี.” วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 5(มกราคม-มิถุนายน 2559) : 42-52.

เอมอร ไมตรีจิตร. “การเรียนรู้การจัดการทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนหรรษาสร้างสรรค์ เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร.” วารสารจันทร์เกษมสาร. 23(กรกฎาคม – ธันวาคม 2560). 33-47.

ชานนท์ รุ่งเรือง. การเพิ่มประสิทธิภาพในการกระจายสินค้าและการลดต้นทุนโดยใช้เทคนิคการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในอุตสาหกรรมอลูมิเนียม. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.

ธีรารัตน์ จันทรมานนท์. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีผลต่อลูกค้าในการซื้อสินค้าเคมีภัณฑ์และการเลือกจำหน่ายในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การตลาด สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.

ประกาศิต เจริญหิรัญ. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจด้านคุณภาพการบริการทางโลจิสติกส์ในการกระจายสินค้าเครื่องมือผ่าตัดใหญ่ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.

มารีน่า หมาดปันจ่อ. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2555.

รัชนิกร อุตตมา. ช่องทางการจัดจำหน่ายผักปลอดสารพิษของเกษตรกร ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การจัดการอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553.

ศิริพร ศรีฐชาติ. ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าประเภทของขวัญและของตกแต่งบ้านของผู้ส่งออกในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.

- Jerry, J. W. et. al. **Accounting Principles (Eleventh Edition)**. Singapore: John Wiley & Sons Inc., 2014.
- Alp A, Ustundag S. “Financial reporting transformation: the experience of Turkey.” **Critical Perspectives on Accounting**. 20(2009) : 680-699.
- Armstrong, J. Scott and Overton, Terry S. “Estimating Non – response Bias in Mail Surveys.” **Journal of Marketing Research**. 14(2007) : 396-402.
- Curuk, T. “An analysis of the compliance with the EU disclosure requirements and corporate characteristics influencing it: A case study of Turkey.” **Critical Perspectives on Accounting**. 20(2009) : 635-650.
- Lapsley L. “The Use of Accounting Information in Consensus Management Teams.” **Journal of Business Finance & Accounting**. 6(2009) : 539-558.
- Potter, B., and Johnston, C. “The Effect of Interactive on-Line Learning Systems on Student Learning Outcomes in Accounting.” **Journal of Accounting Education**, 24(2006) : 16-34.
- Ramsden, P. “Student learning research: Retrospect and prospect.” **Higher Education Research and Development**. 4(1985) : 51–69.
- Samuelson, R.A. “The Subjectivity of the FASB’s conceptual framework: A commentary On Bryer.” **Critical Perspectives on Accounting**. 10(2009) : 631-641.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์การทำบัญชี

แบบสัมภาษณ์ชุมชน การทำบัญชี

1. กลุ่มคิดว่าเป็นความจำเป็นต้องทำบัญชีหรือไม่
.....
.....
2. กลุ่มมีการจัดทำบัญชีหรือไม่
.....
.....
3. บัญชีที่กลุ่มจัดทำมีรูปแบบอย่างไร
.....
.....
4. กลุ่มคิดว่าการจัดทำบัญชีจะทำได้หรือไม่
.....
.....
5. ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มมีอะไรบ้าง
.....
.....
6. การจัดทำบัญชีที่ผู้วิจัยเสนอมานี้ กลุ่มคิดว่าจะทำได้หรือไม่
.....
.....
7. กลุ่มคิดว่าต้องการให้หน่วยงานไหนเข้ามาช่วยจัดทำบัญชี
.....
.....
8. กลุ่มมีความต้องการจัดทำบัญชีอย่างไรที่เห็นว่าเหมาะสมกับกลุ่ม
.....
.....
9. ระบบการทำบัญชีที่กลุ่มทำมีรูปแบบอย่างไร
.....
.....

.....
10. ปัญหาการทำบัญชีของกลุ่ม

.....
.....
11. ระบบการทำบัญชีที่อยากให้เกิดขึ้นในอนาคตต้องการแบบใด

.....
.....

ภาคผนวก ข ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการอบรม

แบบสัมภาษณ์การทำบัญชี

การบัญชี 5 หมวด

ความรู้การบัญชี (คนที่)	เข้าใจ	ไม่เข้าใจ
1. นายพรชัย ประทีปศิริ	1	
2. นางยัง แซ่จาง	1	
3. นายสุทธิธิ์ ประทีปศิริ	1	
4. นางมอ แซ่ล่า		1
5. นางไม้ แซ่จาง		1
6. นายสันติ ทรงสวัสดิ์วงศ์		1
7. นายยุพิน ฤทธิเนติพุม		1
8. นางสุดา แสนรากุล		1
9. นายเลอชะ แซ่ลี		1
10. นายนะเบอเลาะ สิ้นจ้าง		1
11. นายธมพงษ์ ลินหมี่		1
12. นายนาคุลยะ แสนเจ๊ะ		1
13. นางบุตรสมาวี ฤทธิเนติกุล		1
14. นางเนตรยา ทรงสวัสดิ์วงศ์		1
15. นายประจวบ ฤทธิเนติกุล		1
16. นายสายจู ฤทธิเนติพงษ์		1
17. นางแย้ม เสยากุล		1
18. นายลายขง แซ่จ้าง		1
19. นายอะโลพะ เล่าอย่าง		1
20. นางมะลิ แซ่เต็น		1
21. นางชลิกา สิ้นเช่า		1
22. นายพิมพา สิ้นจ้าง		1
23. นายภูมิพัฒน์ สิ้นเช่า		1
24. นางอะสิมะ จะจามะ		1
25. นางชุดิگانต์ ทองเปลว		1
26. นายภูณภูมิ สิ้นเช่า		1

ความรู้การบัญชี (คนที่)	เข้าใจ	ไม่เข้าใจ
27. นายณัฐพล มาแหยะ		1
28. นางวรรัตน์ สุกุลवार		1
29. นางดวงกมล ทองเปลว		1
30. นางอะสะมะ นอริ		1
รวม	3	27

แบบสัมภาษณ์การทำบัญชี

บัญชี 1, 2 การเงินธุรกิจ การวางระบบบัญชี การตรวจสอบบัญชี

ความเข้าใจการบัญชี (คนที่)	เข้าใจ	ไม่เข้าใจ
1. นายพรชัย ประทีปศิริ	1	
2. นางยัง แซ่จาง	1	
3. นายสุทธิธิ์ ประทีปศิริ	1	
4. นางมอ แซ่ล่า		1
5. นางไม้ แซ่จาง		1
6. นายสันติ ทรงสวัสดิ์วงศ์		1
7. นายยุพิน ฤทธิเนติพุม		1
8. นางสุดา แสนรากุล		1
9. นายเลอชะ แซ่ลี		1
10. นายนะเบอเลาะ ลินจ้าง		1
11. นายธมพงษ์ ลินหมี่		1
12. นายนาคุลยะ แสนเจ๊ะ		1
13. นางบุตรสมารี ฤทธิเนติกุล		1
14. นางเนตรยา ทรงสวัสดิ์วงศ์		1
15. นายประจวบ ฤทธิเนติกุล		1
16. นายสาขจุ ฤทธิเนติพงษ์		1
17. นางแย่ง เสยากุล		1
18. นายลายขง แซ่จ้าง		1
19. นายอะโผะ เล่าอย่าง		1
20. นางมะลิ แซ่เต็น		1
21. นางชลิกา ลินเช่า		1
22. นายพิมพา ลินจ้าง		1
23. นายภูมิพัฒน์ ลินเช่า		1
24. นางอะสิมะ จะจามะ		1
25. นางชุดิถานต์ ทองเปลว		1
26. นายภูคภูมิ ลินเช่า		1
27. นายณัฐพล มาแหะยะ		1

ความเข้าใจการบัญชี (คนที่)	เข้าใจ	ไม่เข้าใจ
28. นางวรรัตน์ สกุลवार		1
29. นางดวงกมล ทองเปลว		1
30. นางอะสะมะ นอริ		1
รวม	3	27

แบบสัมภาษณ์การทำบัญชี
สมุดรายวันทั่วไป

ความรู้การบัญชี (คนที่)	เข้าใจ	ไม่เข้าใจ
1. นายพรชัย ประทีปศิริ		1
2. นางยัง แซ่จาง		1
3. นายสุทธิธิ์ ประทีปศิริ		1
4. นางมอ แซ่ล่า		1
5. นางไม้ แซ่จาง		1
6. นายสันติ ทรงสวัสดิ์วงศ์		1
7. นายยุพิน ฤทธิเนติพุม		1
8. นางสุดา แสนรากุล		1
9. นายเลอชะ แซ่ลี		1
10. นายนะเบอเลาะ ลินจ้าง		1
11. นายธมพงษ์ ลินหมี่		1
12. นายนาตุลยะ แสนเจ๊ะ		1
13. นางบุตรสมารี ฤทธิเนติกุล		1
14. นางเนตรยา ทรงสวัสดิ์วงศ์		1
15. นายประจวบ ฤทธิเนติกุล		1
16. นายสายจู ฤทธิเนติพงษ์		1
17. นางแย้ม เสยากุล		1
18. นายลายขง แซ่จ้าง		1
19. นายอะโผพะ เล่าอย่าง		1
20. นางมะลิ แซ่เต็น		1
21. นางชลิกา ลินเช่า		1
22. นายพิมพา ลินจ้าง		1
23. นายภูมิพัฒน์ ลินเช่า		1
24. นางอะสิมะ จะจามะ		1
25. นางชุดิถานต์ ทองเปลว		1
26. นายภูคภูมิ ลินเช่า		1
27. นายณัฐพล มาแหะยะ		1

ความรู้การบัญชี (คนที่)	เข้าใจ	ไม่เข้าใจ
28. นางวรรัตน์ สกุลวาร		1
29. นางดวงกมล ทองเปลว		1
30. นางอะสะมะะ นอริ		1
รวม	-	30

รายการสินค้า (ตัวอย่างในการทดสอบ)

1. สมุนไพรที่ปลูกเอง

ลูจื่อ จอเก้ ตื่อต๋าง ปอดซี่ ชั่วละ

2. สมุนไพรที่อากงขายให้

เย้าเจา ขางลั้ง ปัวต้อ

3. สมุนไพรรับมาจากนายพรชัย

ชั่วละ กังละ หมากแดง

4. ราคาขาย จีดละ 20 บาท

ทุกสมุนไพรที่ขาย

5. ให้จัดลงในสมุดทำบัญชีที่สร้างขึ้น
-
-

ภาคผนวก ค รูปแบบการทำบัญชี

รูปแบบการทำบัญชีของกลุ่ม
ปัจจุบัน

ชื่อสมุนไพรที่ขาย	ราคาที่ขาย	ได้เงิน

รูปแบบการทำบัญชี (ที่เหมาะสม)
ของเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรที่สร้างขึ้นของชาวม้ง
รูปแบบที่ 1

ว.ค.ป.	รายการ	ส่วนของ เจ้าของ	ชื่อจาก	รับขายฝาก จาก	ราคา ขาย	รวมเงิน	
						บาท	สต.
รวมเงิน							

รูปแบบการทำบัญชี (ที่เหมาะสม)
ของเกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรที่สร้างขึ้นของชาวม้ง

รูปแบบที่ 2

หน้า 1

ส่วนของ เจ้าของ	รายการ	ว.ด.ป.	ราคาขาย	รวมเงิน	
				บาท	สต.

หน้า 2

ชื่อจาก	รายการ	ว.ด.ป.	ราคาขาย	รวมเงิน	
				บาท	สต.

หน้า 3

รับขายฝาก จาก	รายการ	ว.ด.ป.	ราคาขาย	รวมเงิน	
				บาท	สต.

ภาคผนวก ง ผลการทดสอบการทำบัญชีตามรูปแบบที่สร้างขึ้น

แบบทดสอบ
การทำบัญชีในรูปแบบที่ 1 ที่สร้างขึ้น

คนที่	การลงรายการ	ทำได้	ทำไม่ได้
1	ถูกต้อง	1	-
2	ถูกต้อง	1	-
3	ถูกต้อง	1	-
4	ถูกต้อง	1	-
5	ถูกต้อง	1	-
6	ถูกต้อง	1	-
7	ถูกต้อง	1	-
8	ถูกต้อง	1	-
9	ถูกต้อง	1	-
10	ถูกต้อง	1	-
11	ถูกต้อง	1	-
12	ถูกต้อง	1	-
13	ถูกต้อง	1	-
14	ถูกต้อง	1	-
15	ถูกต้อง	1	-
16	ถูกต้อง	1	-
17	ถูกต้อง	1	-
18	ถูกต้อง	1	-
19	ถูกต้อง	1	-
20	ถูกต้อง	1	-
21	ถูกต้อง	1	-
22	ถูกต้อง	1	-
23	ถูกต้อง	1	-
24	ถูกต้อง	1	-

คนที่	การลงรายการ	ทำได้	ทำไม่ได้
25	ถูกต้อง	1	-
26	ถูกต้อง	1	-
27	ถูกต้อง	1	-
28	ถูกต้อง	1	-
29	ถูกต้อง	1	-
30	ถูกต้อง	1	-
รวม		30	-

แบบทดสอบ
การทำบัญชีในรูปแบบที่ 2 ที่สร้างขึ้น

คนที่	การลงรายการ	ทำได้	ทำไม่ได้
1	ถูกต้อง	1	-
2	ถูกต้อง	1	-
3	ถูกต้อง	1	-
4	ถูกต้อง	1	-
5	ถูกต้อง	1	-
6	ถูกต้อง	1	-
7	ถูกต้อง	1	-
8	ถูกต้อง	1	-
9	ถูกต้อง	1	-
10	ถูกต้อง	1	-
11	ถูกต้อง	1	-
12	ถูกต้อง	1	-
13	ถูกต้อง	1	-
14	ถูกต้อง	1	-
15	ถูกต้อง	1	-
16	ถูกต้อง	1	-
17	ถูกต้อง	1	-
18	ถูกต้อง	1	-
19	ถูกต้อง	1	-
20	ถูกต้อง	1	-
21	ถูกต้อง	1	-
22	ถูกต้อง	1	-
23	ถูกต้อง	1	-
24	ถูกต้อง	1	-
25	ถูกต้อง	1	-
26	ถูกต้อง	1	-

คนที่	การลงรายการ	ทำได้	ทำไม่ได้
27	ถูกต้อง	1	-
28	ถูกต้อง	1	-
29	ถูกต้อง	1	-
30	ถูกต้อง	1	-
รวม		30	-

ภาคผนวก จ รายชื่อผู้เข้าอบรม

1.	นายพรชัย ประทีปศิริ	อายุ	51	ปี
2.	นางยัง แซ่จาง	อายุ	67	ปี
3.	นายสุทธิธิ์ ประทีปศิริ	อายุ	44	ปี
4.	นางมอ แซ่ล่า	อายุ	53	ปี
5.	นางไม้ แซ่จาง	อายุ	65	ปี
6.	นายสันติ ทรงสวัสดิ์วงศ์	อายุ	56	ปี
7.	นายยุพิน ฤทธิเนติพุม	อายุ	59	ปี
8.	นางสุดา แสนรากุล	อายุ	53	ปี
9.	นายเลอชะ แซ่ลี	อายุ	84	ปี
10.	นายนะเบอเลาะ ลินจ้าง	อายุ	75	ปี
11.	นายธมพงษ์ ลินหมี่	อายุ	41	ปี
12.	นายนาตุลยะ แสนเจ๊ะ	อายุ	81	ปี
13.	นางบุตรสมารี ฤทธิเนติกุล	อายุ	46	ปี
14.	นางเนตรยา ทรงสวัสดิ์วงศ์	อายุ	55	ปี
15.	นายประจวบ ฤทธิเนติกุล	อายุ	70	ปี
16.	นายสายจู ฤทธิเนติพงษ์	อายุ	70	ปี
17.	นางแย้ม เสยากุล	อายุ	64	ปี
18.	นายลายซง แซ่จ้าง	อายุ	38	ปี
19.	นายอะโลพะ เล่าย่าง	อายุ	64	ปี
20.	นางมะลิ แซ่เต็น	อายุ	42	ปี
21.	นางชลิกา ลินเช่า	อายุ	52	ปี
22.	นายพิมพา ลินจ้าง	อายุ	34	ปี
23.	นายภูมิพัฒน์ ลินเช่า	อายุ	15	ปี
24.	นางอะสิมะ จะจามะ	อายุ	48	ปี
25.	นางชุติกานต์ ทองเปลว	อายุ	16	ปี
26.	นายภูคภูมิ ลินเช่า	อายุ	19	ปี
27.	นายณัฐพล มาเหยะ	อายุ	15	ปี
28.	นางวรารัตน์ สกุลวาร	อายุ	40	ปี
29.	นางดวงกมล ทองเปลว	อายุ	52	ปี
30.	นางอะสะมะะ นอริ	อายุ	51	ปี

ภาคผนวก จ ภาพประกอบกิจกรรม

ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.ปานิสรา คงปัญญา
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr.Panisara Kongpunya
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3670100864685
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
เงินเดือน (บาท) 43,800 บาท
เวลาที่ใช้ทำวิจัย 12 ชั่วโมง : สัปดาห์
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชาการจัดการ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
โทรศัพท์ 056-717100 ต่อ 1208 โทรสาร 056-717150
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) : nong_kp@hotmail.com
5. ประวัติการศึกษา
ปริญญาตรี บช.บ.(การบัญชี) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปริญญาโท บธ.ม.(การบัญชี) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปริญญาเอก บธ.ด. (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
การตลาด
การจัดการทั่วไป
ธุรกิจชุมชน
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
 - 7.1 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว
 - 1) “การบูรณาการการจัดการทุนทางวัฒนธรรมในฐานะนวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสำหรับรองรับประชาคมอาเซียน” แหล่งทุนงบประมาณแผ่นดิน โดยผ่านความเห็นชอบจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีงบประมาณ 2560
 - 7.2 ผลงานวิจัยอื่นๆ
 - 1) “Building Accounting of Listed Firms in Thailand” (ปีที่พิมพ์ 2012 EBSCO) (ผู้ร่วมวิจัย)
 - 2) “Accounting Sustainability, Disclosure Quality, Business Ethics, and Corporate Reputation” (ปีที่พิมพ์ 2012 EBSCO) (ผู้ร่วมวิจัย)